

İZMİR

Türkiye

İZMİR

İçindekiler

İZMİR - MERKEZ

7

İZMİR - GÜNEY

27

İZMİR - BATI

47

İZMİR - KUZEY

61

İZMİR - DOĞU

81

İzmir ve İlçeleri için İletişim bilgileri

88

İzmir, Eski Dünyanın Yedi Harikasından biri olan Artemis Tapınağı'na ev sahipliği yapan kent...

“Benim yaşıım 8.500...” der Ozan Homeros’un kenti...

İzmir, Antik Dönem’deki adıyla Smyrna, bir öyküye göre efsanevi kadın savaşçılar olan Amazonlar, bir başka öyküye göre Lelegler tarafından kurulmuştur. Türkiye’nin batısında, Ege Denizi kıyısında yer alan şehir, Ege Bölgesi’nin en önemli ve en büyük yerleşim merkezidir. Arkeolojik ve tarihsel birikimini koruyarak çağdaşlaşan İzmir, liman şehri olmasıyla önemli, işlek bir ticaret merkezi konumundadır. Bir tarafta şifalı termal suları, diğer tarafta masmavi denizi ve mavi bayraklı plajlarıyla sağlık ve deniz turizmi alanlarında sunduğu çeşitlilik göz doldurur.

İzmir, suyun ve rüzgârın tınısıdır. Ege Denizi’nin meltem esintilerini alan İzmir, çevresindeki doğal ve tarihî zenginlikleriyle öne çıkan Bergama, Çeşme, Foça, Kemalpaşa, Selçuk, Tire, Urla gibi belde ve ören yerleriyle hak edilmiş bir üne sahiptir.

Ziyaretçilerine Akdeniz ikliminin özelliklerini taşıyan coğrafi konumu, doğal dokusu, tarihsel derinliği olan kültürel mirası, kumsalları, termal su ve kaplıcaları, üzüm, incir, zeytin, narenciye ve deniz ürünleriyle çeşitlenen zengin mutfağı, binlerce yıl ağırladığı medeniyetlerin mirasıyla tatil için birçok ve eşsiz seçenek sunar.

Türkiye’de “Güzel İzmir” olarak anılan kent, yatlar, yolcu gemileri ve körfez vapurlarının süslediği uzun ve dar bir körfezin başında yer alır. İlman bir iklimi vardır ve yazın denizden gelen imbat esintisi güneşin yakıcı sıcaklığını alıp götürür. Tarihsel ve kültürel dokusuyla kendine özgü kimliği olan İzmir, Türkiye’nin 3. büyük kentidir. Körfez içine konuşlanmış limanı ise İstanbul’dan sonra Türkiye’nin 2. büyük limanıdır. Canlı ve kozmopolit bir kent olarak, Uluslararası Sanat Festivali ve Uluslararası Fuarı’yla da Türkiye’nin kültür hayatında önemli bir yer tutar.

İzmir, kordon boyunca aşktır. Alsancak ve Karşıyaka semtleri, sahil şeridi restoranları, kafeleri ve yürüyüş parkurlarında İzmirli’leri buluşturan, sosyal dokunun yoğun olduğu yerlerdir.

“Benim yaşıım 8500...” der İzmir. Antik İonya bölgesinin medeniyetler buketi olan bu metropol, tarihi boyunca ve mitolojisinde Amazonlara, Lidyalılara, Perslere, Büyük İskender ve Generallerine, Romalılarına, Araplara, Emevilere, Bizanslılara, Selçuklulara ve Osmanlılara aralıksız binlerce yıl ev sahipliği yapmıştır.

İzmir, ozan Homeros’un ilham perisi, Makedonya Kralı Philip’in oğlu İskender’in ise rüyasıdır. Efsaneye göre, Büyük İskender, Pagos Dağı, yani bugünkü Kadifekale eteklerinde avlanmaya gittiğinde bir ağaç altında uyuyakalır. Rüyasında karşısına çıkan Nemesis adlı tanrıçalar ona, rüyayı gördüğü yerde Smyrna kentini tekrar kurmasını emreder. Antik Dönem’de, coğrafyacı Strabon, Efes’in rakibi olan Smyrna’nın en güzel İon kenti olduğunu söylemiştir.

Büyük İskender'in ölümünden sonra Roma ve Bizans medeniyetlerine ev sahipliği yapmış, Hıristiyanlığın yayılmasına da önemli katkılarda bulunmuştur. Cenevizlilere ve Venediklilere ticaret yapma ve yerleşme olanağı sunan İzmir, 14. yüzyıldan sonra Türklerin eline geçerek sırasıyla Emir Çaka Bey ve Aydınoğlu Gazi Umur Bey'le Selçukluların yönetiminde kalmış, 15. yüzyıldan sonra Osmanlı İmparatorluğu'nun bir vilayeti olmuş, I. Dünya Savaşı sırasında ise işgal edilmiştir. Kurtuluş Savaşı boyunca işgal altında kalmış, 9 Eylül 1922'de işgalden kurtulmuştur.

Ticari önemini, 18 ve 19. yüzyıllarda kente gelen İngiliz, Fransız, İtalyan ve Hollandalı tüccarların girişimleriyle, özellikle tütün, pamuk üretimi ve ihracatında göstermiştir.

İzmir, çok kültürlülüğün gülümseyen yüzüdür. Kültürel kimlik açısından bakıldığında, geçmişten gelen Levanten, Musevi ve Hıristiyan kimlikleriyle çok dinli ve çok kültürlü hoşgörünün izlerini günümüzde de sosyo-demografik yapısında taşıdığı görülür. Ziyarete açık tutulan ve etkin olarak kullanılan sinagog ve kiliseleri bu çok kültürlülüğün önemli öğeleridir.

Akdeniz ikliminin egemen olduğu yörede yazlar sıcak ve kurak, kışlar ise ılık ve yağışlıdır. Kış aylarında sıcaklık nadiren sıfırın altına düşer. İklimin yumuşak olması aylarca deniz ve doğa sporlarının yapılmasına olanak tanır.

Toplam yüzölçümü 11.973 km² olan İzmir'in ilçeleri Aliağa, Balçova, Bayındır, Bayraklı, Bergama, Beydağ, Bornova, Buca, Çeşme, Çiğli, Dikili, Foça, Gaziemir, Güzelbahçe, Karabağlar, Karaburun, Karşıyaka, Kemalpaşa, Kınık, Kiraz, Konak, Menderes, Menemen, Narlıdere, Ödemiş, Seferihisar, Selçuk, Tire, Torbalı ve Urla'dır.

Izmir - Merkez

İZMİR - MERKEZ

© Konak Meydanı

Tarih boyunca bir liman kenti olarak yaşayan İzmir'in kent merkezi Konak'tır. Yeni yapılan düzenlemeyle, burası aynı zamanda geniş bir rekreasyon alanına dönüştürülmüş ve böylelikle her an cıvıl cıvıl bir yer olmuştur. Meydanda, Kurtuluş Savaşı sırasında işgal kuvvetlerine İzmir'de ilk kurşunu atan Hasan Tahsin'in anıt heykelini, Kütahya çinileriyle donanmış Yalı Camisi'ni, Saat Kulesi'ni, Belediye Binası ve Hükümet Konağı'nı görmek mümkündür.

Hükümet Konağı

1868-1872 yılları arasında yapılmıştır. 9 Eylül 1922'de Türk ordusunun İzmir'e gelmesiyle Hükümet Konağı'na çekilen Türk bayrağı, İzmir'in Kurtuluşu'nu simgelemiş ve buraya ayrı bir önem verilmesini sağlamıştır.

Saat Kulesi

İzmir'in asırlık simgesi

Konak Meydanı'nda yer alan ve İzmir'in simgesi olan Saat Kulesi, bugün İzmirli için bir buluşma noktasıdır. 1901 yılında, Sultan II. Abdülhamit'in tahta çıkışının 25. yılı anısına İzmir'li Levanten mimar Raymond Charles Péré'ye yaptırılmıştır.

Kule, ana gövdesi inşa edilirken kesme taşlar arasında demir ve kurşun kullanılarak depreme dayanıklı hale getirilmiştir.

Kulenin saati, dönemin Türk-Alman dostluğunun yanı sıra, iki hükümdar

İzmir Merkez

Kadifekale

arasındaki şahsi dostluğun bir hatırası olarak, Alman İmparatoru II. Wilhelm tarafından armağan edilmiştir.

Saat Kulesi'nin altında bulunan geniş odanın dört köşesindeki çeşmeler, kuleye aynı zamanda "Şadırvan" niteliği de kazandırmıştır. Kulenin bir diğer özelliği ise geçmişte geceleri aydınlatılmak amacıyla içine özel şekilde bir havagazı tesisatı döşenmiş olmasıdır.

☉ Bayraklı / Smyrna

İzmir'in ilk yerleşim merkezi

2000'li yıllarda, Ege Üniversitesi Arkeoloji Bölümü tarafından Bornova semtinde yapılan kazılar, İzmir'in tarihini yeniden yazmıştır. Özellikle Yeşilova Höyüğü'nden ortaya çıkarılan ve Neolitik Dönem'e tarihlenen hayvan kabartma ve heykelcikleri, çakmak taşından oklar, pişmiş topraktan yapılmış kısa saplı kaşıklar ve labirent motifli mühürler gibi önemli bulgular, İzmir için çok yeni bir tarihî gelişmedir. Bu bulgularla, kentin 8500 yıldır aralıksız olarak bir yerleşim alanı olduğu kanıtlanmıştır.

İzmir'in bilinen en eski ikinci önemli yerleşim merkezi ise bugünkü Bayraklı Tepekule mevkinde yer almakta ve M.Ö. 3000 yıllarına tarihlenmektedir. Antik çağlarda sularla kaplı olan Bayraklı, İzmir Körfezi'ne doğru uzanan bir yarımada üzerinde kurulmuştur. O dönemin Bayraklı'sı I ve II. Troia'yla çağdaş özellikler taşır. Proto geometrik çömleklerin bulunduğu yerleşimdeki, M.Ö. 10. yüzyıldan 7. yüzyıla kadar tarihlenen Megaron tarzı dikdörtgen planlı evler, Arkaik Dönem'e ait özellikler gösterir.

Kadifekale

İzmir'in ilk tacı

İzmir'i ve limanı kuşbakışı gören Kadifekale, antik adı ile Pagos, 186 m yükseklikteki konumuyla bir akropol niteliği taşır. Beş kuleden oluşan batı

ve güney yakalarındaki duvar kalıntıları, Büyük İskender'in generallerinden Lysimachos Dönemi'ne tarihlenmektedir.

Büyük İskender'in M.Ö. 334'te Anadolu'ya girmesiyle başlayan Dönem'de İzmir'in yerleşim merkezi, Bayraklı'dan Kadifekale'ye alınmıştır. Coğrafyacı Strabon'a göre en güzel 12 İon kentinden biri olan İzmir'in Kadifekale'den limana kadar uzanan kentsel dokusunda, düzgün taşlarla döşenmiş caddeler, Ana Tanrıça ve Homeros'a adanmış bir tapınak, tiyatro, canlı ticaret merkezi agora, stadyum, tahıl ambarları, su sarnıcı ve su kemerleri bulunuyordu.

Agora

Sanatın, ticaretin, felsefenin merkezi

Agora, etimolojik olarak "kent meydanı, çarşı, pazar yeri" anlamına gelir. Ticari, adli, dinî, siyasi işlevleri olan agora, sanatın yoğunlaştığı, felsefenin temellerinin atıldığı, eyvanların, anıtların, sunakların, heykellerin bulunduğu bir yerdir ve ticaretin kalbidir.

İzmir'in Namazgâh semtinde bulunan Agora, Roma Dönemi'nden (2. yüzyıl) kalmadır ve ızgara planlı Hippodamos modeline göre merkeze yakın yerde üç kat hâlinde inşa edilmiştir. İzmir Agorası, Roma agoralarının en büyük ve en iyi korunmuş olanıdır.

İzmir Agorası'nın dikdörtgen formda, ortada geniş bir avlu etrafında sütun ve kemerler üzerine inşa edilmiş, üç katlı ve önünde merdiveni olan bileşik bir yapı olduğu anlaşılmıştır.

Agora'nın kuzey kapısında bulunan Tanrıça Vesta kabartmasının, ilk dönem kazılarda çıkarılan Zeus Sunağı kabartmalarının devamı olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca Tanrı Hermes, Dionysos, Eros, Herakles heykellerinin yanı sıra birçok erkek, kadın, hayvan heykeli, kabartma, figürin, mermer, kemik, cam, maden ve pişmiş topraktan eserler ele geçirilmiştir. Burada yeni bulunmuş yazıtlar, 178'deki İzmir depreminde kente yardım edenler hakkında bilgi vermektedir.

Kemeraltı

Tarihi çarşı dokusu

Kemeraltı, Mezarlıkbaşı semtinden Konak Meydanı'na kadar uzanan bölgeyi içine alan tarihî bir çarşıdır. Çarşının günümüzde ana caddesini oluşturan Anafartalar Caddesi, geniş bir kavis çizer. Bu kavis, caddenin geçmiş yüzyıllarda var olan iç limanın etrafını çevrelemiş olmasından kaynaklanmaktadır.

Eskiden olduğu gibi günümüzde de Kemeraltı Çarşısı, İzmir'in en önemli alışveriş merkezidir. Kapalı ve açık mekânlardan oluşan çarşıda geleneksel Türk el sanatlarından seramikler, çini panolar, ahşap ürünler, tombaklar, halı ve kilimler, deri ürünleri ve geleneksel Ege mutfağının lezzetlerinin her çeşidini bulmak mümkündür.

Konak Pier

Modern alışveriş merkezi

Alsancak ve Konak gibi iş ve ticaret merkezlerine yürüyüş mesafesinde bulunan Konak

Kemeraltı

Pier, Gustav Eiffel'in Fransa'daki bürolarında tasarlanmış, 1875-1890 yılları arasında Osmanlı Dönemi'nde inşa edilmiş ve 20. yüzyıl ortalarına kadar gümrük binası olarak kullanılmıştır. Çelik konstrüksiyonlarıyla ünlü bu yapı, kısa bir süre önce restore edilerek modern bir alışveriş ve eğlence merkezi olarak yeniden tasarlanmıştır. Konak Pier olarak yeniden adlandırılan bu merkezin 20 bin m²lik alanında, elli kadar mağazanın yanı sıra restoranlar, kafeler ve sinema bulunur.

Alsancak Kordonboyu

Şiirlere, şarkılara esin kaynağı

Şiirlere ve şarkılara esin kaynağı olmuş, romantik günbatımı, imbatı, barları, kafeleri, balık lokantaları, şık mağazaları, geçit törenleri, koşu ve

Kızlarağası Hanı

bisiklet parkurlarıyla ünlü Alsancak semtinin inci kolyesi sahil şeridi, Kordonboyu (I. Kordon), İzmirliileri bir araya getiren bir eğlence ve neşe ortamıdır.

Dönertaş Çeşmesi

Basmane-Dönertaş mevkinde bulunan Dönertaş Çeşmesi, köşesindeki sütunun dönmesinden dolayı bu adı almıştır ve çevresi de bu adla bilinir. 19. yüzyıl başlarında yapılmış, tek kubbeli, kare planlı bir yapıdır. Çeşme, Türk barok üslubunun en güzel örneklerinden biridir.

Mermer üzerine kabartma süslemelerde Lale Devri'nin kendine özgü teması olan buketli vazo ve meyveli kâse kompozisyonları dikkat çekicidir. Süsleme unsurları olarak lale, gül, gonca, yapraklar, dallar ve benzeri bitki motifleri kullanılmıştır. Yapı, İzmir'in çeşme mimarisindeki en güzel örnekleri arasındadır.

Asansör

Musevi işadamı Nesim Levi tarafından, Mithatpaşa Caddesi'nin üst kısmına çıkmak isteyenlere kolaylık sağlamak için 1907 yılında yaptırılan Asansör, günümüzde İzmir'in ilgi çekici turistik noktalarından birisi olmuştur. Estetik değerlerin ön planda olduğu Asansör, İzmir'in vazgeçilmez sosyal yapılarından biri olarak kabul edilir.

Kızlarağası Hanı

Bir Osmanlı yansıması

Kızlarağası Hanı, 1744 yılında Hacı Beşir Ağa tarafından yaptırılarak hizmete açılmıştır. Osmanlı mimarisinden günümüze kalan, İzmir'deki nadir eserlerden olan han, diğer Osmanlı hanları gibi çarşılı ve avlulu hanlar düzenindedir. Kızlarağası Hanı, dikdörtgen planlı, iki katlı bedesteni ve avlusuyla

görmekli bir yapıdır. Son yıllarda yapılan restorasyondan sonra İzmir'in otantik alışveriş ve sosyal yaşam merkezlerinden biri hâline dönüşmüştür.

Çakaloğlu Hanı

Kızlarağası Hanı'nın tam karşısında yer alır. 19. yüzyılda yapılmış olan Çakaloğlu Hanı, özgün mimari öğeleriyle çevredeki diğer hanlardan ayrılır.

Yalı (Konak) Camii

Konak Meydanı'nda, çinileri ve sekizgen planıyla dikkat çeken, İzmir'in en zarif camilerinden olan Yalı (Konak) Camii 18. yüzyılda yapılmıştır. Firuze çinilerle süslü camii, âdeta Konak Meydanı'yla özdeşleşmiş ve Saat Kulesi'nden sonra İzmir'in ikinci simgesi olmuştur.

Hisar Camii

Kemeraltı'nda, Kızlarağası Hanı'nın hemen bitişiğinde bulunan ve

İzmir'in en büyük camisi olan Hisar Camii, 1597 yılında yapılmıştır. Caminin iç süslemeleri ise Osmanlı süsleme sanatının en güzel örneklerini gözler önüne serer.

Kestanepazarı Camii

1667 yılında yapılmış olan camii, kare mekân üzerinde büyük bir kubbe ve etrafındaki dört kubbeden oluşur. Görmekli mihrabının Selçuk'taki İsa Bey Camii'nden getirtildiği rivayet edilir.

Şadırvan Camii

1636 yılında inşa edilmiş olan camii, adını, yanında ve altında bulunan şadırvanlardan almıştır. 1815 yılında onarım görmüştür. Doğuda tek şerefeli bir minaresi ve batıda bir kütüphanesi bulunan caminin mihrap, minber ve vaaz yeri mermerdendir.

Hisar Camii

Asansör

Salepçiođlu Camii

Salepçizade Hacı Ahmet Efendi tarafından 1906 yılında yaptırılmıştır. Büyük bir kubbesi vardır ve dış duvarları mermer ve yeşil taşlarla örülmüştür. İzmir'in en nadide camileri arasında yer alan, altı bölümlü Salepçiođlu Camii'nin ince yapılı zarif bir mimarisi vardır.

Kemeraltı Camii

Yusuf Çavuşzade Ahmet Ağa tarafından 1671 yılında yaptırılan camii, İzmir'deki eserlerin en önemlilerinden biridir. İbadet mekânı tek kubbeli ve kare planlıdır, minaresi ise batıda yer alır. Alçı süslemeleriyle dikkat çeken caminin etrafında medrese, kütüphane ve sebil vardır.

Aziz Polycarp Kilisesi (İzmir Kilisesi)

İzmir'in en eski kilisesi

Kanuni Sultan Süleyman'ın izniyle 1625 yılında yapılan bu kilise, İzmir'in hâlen kullanılmakta olan en eski kilisesidir. Görkemli freskleri ve duvar süslemeleriyle ünlü iç mekânında, İzmir'in koruyucu azizi Aziz Polycarp'ın Kadifekale'deki antik stadyumda Romalılar tarafından öldürülmesi resmedilmiştir. 19. yüzyılda freskleri restore eden İzmirli mimar Raymond Charles Péré, kendisini de, elleri bağlı, olan biteni çaresizlik içinde izler bir şekilde resmetmiştir. Yine kuzey nefinin yan duvarında yer alan "Azize Anna ve çocuk Meryem" sahnesinde Raymond Charles Péré'nin kızı Mary Péré, çocuk Meryem olarak görülür.

Aziz John Kilisesi

1862 yılında yapılmaya başlanmış ve 1874 yılında hizmete girmiştir. Esas sunak, Papa 9. Pion'un armağanıdır. 1863 yılında, Sultan Abdülaziz'in bu kilisenin inşaatında kullanılmak üzere büyük miktarda altın verdiği bilinmektedir. Kilise, hem Protestan, hem de Katolik Amerikan cemaatlerince hâlen kullanılmaktadır.

Beth Israel Sinagogu

Aziz Polycarp Kilisesi

İmparatorlar Rahibi - Arkeoloji Müzesi

Aziz Helen Kilisesi

Karşıyaka ilçesinde bulunan ve Raymond Charles Péré'nin imzasını taşıyan Aziz Helen Kilisesi, Gotik canlandırmacı üslubun en anıtsal örneğidir. Kilise, Levanten Aliotti Ailesi tarafından bağışlanan araziye Abdülhamit'in izin fermanıyla yaptırılmıştır.

☉ Sinagoglar

İzmir'de bulunan sinagoglar, Namazgâh semtine bitişik bir alanda yoğunur. Burası aynı zamanda Musevi toplumunun yerleşim alanıdır. 1492 ve takip eden yıllarda İzmir'e yerleşen Museviler, diğer kentlerdekine benzer şekilde, terk ettikleri bölgelere göre kendi aralarında gruplaşarak yerleşmiş ve her grup kendine ait bir ibadethane açmıştır. Hatta Mezarlıkbaşı'ndaki 927 Sokak, Havra Sokağı olarak da anılmaktadır. Sokak, çevredeki sinagogların yoğunluğu nedeniyle bu ismi almıştır.

Beth Israel Sinagogu

19. yüzyılın sonuna doğru İzmirli Musevilerin Göztepe, Karantina ve Karataş semtlerine taşınmaya başlamaları üzerine, 15 Mart 1905 tarihinde Sultan II. Abdülhamit'in fermanıyla yapılan İzmir'in bu en büyük Sinagogu, Karataş Smti'nde, Mithatpaşa Caddesi'ndedir. 1907 yılında kullanıma açılan sinagogun iç düzenlemeleri uzun süre devam etmiş ve ancak 1950'lerde bugünkü hâlini almıştır. Masif maundan inşa edilen ahşap süslemeleri, devrin ünlü ustalarının elinden çıkmadır. Sinagog, alt katı erkekler ve üst katı kadınlar için olmak üzere, 600 kişiye hizmet verebilecek şekilde tasarlanmıştır. Düğün ve Bar Mitsva gibi dini törenler için özellikle tercih edilmektedir.

Algazi Sinagogu

1724 yılında Algazi Ailesi tarafından yapılmıştır. Beth İsrail Sinagogu'ndan sonraki en büyük Sinagogdur. Musevilerin dini bayramlarında ibadete açılmaktadır.

☉ Müzeler

Arkeoloji Müzesi

1984 yılında ziyarete açılan Arkeoloji Müzesi, Prehistorik dönemlerden Bizans Dönemi'ne kadar tarihlenen pek çok eserin sergilendiği üç katlı bir yapıdır. Aphrodisias, Bayraklı, Bergama, Bodrum, Çandarlı, Efes, Erythria, İassos, Klaros, Klazomenia, Kolophon, Kyme, Larissa, Lebedos, Magnesia, Milet, Notion, Phokaia, Stratonikeia, Teos ve Tralles gibi ören yerlerinden

Biliyor muydunuz?

- Hıristiyanlık dini açısından önem taşıyan 7 Ekümenik Konsey, tarihsel süreçte Anadolu'da toplanmıştır.
- İlyada Destanı'nın yazarı ünlü ozan Homeros, Türkiye'nin batısında bulunan İzmir'de doğmuştur.

İzmir Arkeoloji Müzesi

çıkan eserlerin sergilendiği İzmir Arkeoloji Müzesi'nde, tarih öncesi çağlara ve M.Ö. 3000'li yıllara ait pişmiş toprak buluntularına yer verilmektedir.

Sergilenen eserler arasında, siyah ve kırmızı figürlü Batı Anadolu çömlek vazoları, sürahiler, şişeler, masklar, heykelcikler, altın, gümüş ve kıymetli taşlardan yapılmış süs eşyası, sikkeler, heykeller, büstler ve portreler bulunmaktadır.

Etnografya Müzesi

1987 yılından bu yana Etnografya Müzesi olarak hizmet veren bina, 19. yüzyıl başlarında neoklasik üslupta inşa edilmiştir. İzmir yöresinin 19. yüzyıldaki sosyal yaşamını tanıtmaya dönük müzede özellikle endüstrileşmeyle birlikte kaybolmaya yüz tutan tenekecilik, nalıncılık, çömlekçilik, gözboncukçuluğu, tahta baskıcılık, halı dokumacılığı, urgancılık, keçecilik gibi el sanatlarıyla İzmir'in ilk Türk eczanesi, meşhur şerbetçisi ve döneme ait giysiler sergilenmektedir. Ayrıca, 19. yüzyıl

misafir odası, gelin odası, sünnet odası, gelin başı süslemeleri, para keseleri, cam ve el işlemleri, sikkeler, el yazması kitaplar ve yazı takımları yer almaktadır.

Tarih ve Sanat Müzesi

2004 yılında açılan Tarih ve Sanat Müzesi'nde, Bayraklı'daki arkaik dönem Smyrna'sından ve Milet, Efes, Klaros gibi diğer Batı Anadolu ören yerlerinden gelen eserler sergilenmektedir. Helenistik ve Roma dönemlerine ait önemli eserler, tek katlı binada seramik, taş ve kıymetli eserler olarak üç ayrı bölümde yer almaktadır. Kıymetli eserler bölümünde, zengin sikke ve bronz obje koleksiyonları görülebilir. Müze, "Fuar" olarak bilinen Kültürpark'ın giriş kapılarından biri olan Montrö kapısına yakın bir konumdadır.

Atatürk Müzesi

1875-1880 yılları arasında yapılan, neoklasik dönem çizgilerini taşıyan bu bina, Alsancak semtinde, 1. Kordon'da yer almaktadır. İki katlı

ve İzmir'de çok yaygın olan Sakız mimarisi özelliklerini taşıyan yapının giriş katı mermer tabanlı olup Atatürk büstünün yanı sıra kristal ayna ve değerli mermer heykeller barındırır. Odalarda ise 19. yüzyılda yapılmış görkemli şömineler vardır.

İsmet İnönü Evi Müzesi

İnönü Sokağı No. 20'de bulunan bu ev, Kurtuluş Savaşı'nın önde gelen komutanlarından ve Türkiye Cumhuriyeti'nin 2. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün 24 Eylül 1884 tarihinde doğduğu evdir. 1999 yılında, İkiçeşmelik semtinde ziyarete açılan evde İnönü'ye ait eşya ve giysiler sergilenmekte, ziyaretçilere İnönü belgesel filmi gösterilmektedir.

İzmir Büyükşehir Belediyesi Ahmet Piriştina Kent Arşivi Müzesi

Yıllarca İzmirli'lere itfaiye binası olarak hizmet veren bu yapı, kent belleğini canlı tutmak, gelecek kuşaklara İzmir'le ilgili kentsel tarih konusunda zengin bir arşiv aktarmak amacıyla 2000 yılında müzeye dönüştürülmüştür. Müze, adını ünlü belediye başkanlarından Ahmet Piriştina'dan almıştır.

Demiryolları Müze ve Sanat Galerisi

1856-1858 yıllarında İngilizlerce yapılan iki katlı müze binası, dokuz oda ve iki holden oluşmaktadır. Müze, giriş katı Sanat Galerisi olarak düzenlenmiş olan binanın üst katında yer almaktadır. Müzede, geçmişte kullanılan lokomotif ve vagonların kimliklerini yaşatan plakalar, demiryollarının kuruluşundan bu yana kullanılan buharlı lokomotif parçaları, hareket ve yol fenerleri, yol ölçü aletleri, büro malzemeleri, ilk kullanılan telefon sistemleri, buharlı lokomotif maketi ve Atatürk'e ait fotoğraflar yer almaktadır.

© Parklar ve Rekreasyon Alanları

Kültürpark

Kültürpark, Akdeniz dokusuna özgü tipik palmiye ağaçları ve yeşil örtüsü, spor ve eğlence tesisleriyle İzmirli'lilerin başlıca rekreasyon alanıdır. Uluslararası İzmir Fuarı, 1936 yılından bu yana her yıl Ağustos ayının sonunda, burada açılır.

240 bin metrekarelik alanda 7 blok halinde inşa edilen yeni fuar alanı, havaalanına 10 dakikada, kent merkezine ise 15 dakika uzaklıkta bulunmaktadır. Kentin gelişen fuarcılık potansiyeline cevap verebilmek ve sektörün önünde yeni kapılar açmak amacıyla Türkiye'nin en büyük fuar kompleksi Fuar İzmir, 2015 yılında açılmıştır.

Ege Üniversitesi Botanik Bahçesi

Bornova semtinde, Ege Üniversitesi yerleşkesinde bulunan bu park, Türkiye'nin botanik konusundaki en yetkin ve uluslararası nitelikteki tek bahçesidir. Bahçe, yapay koşullarda, tropik bölgelerden Alp dağlarına kadar geniş bir coğrafyaya ait pek çok bitki türünü barındırmaktadır. Yaklaşık 3000 türün bulunduğu ağaç müzesinde yüzlerce çalı ve ağaç yetiştirilmektedir. Bahçede, ayrıca, kurutulmuş bitki örneklerinin korunduğu ve üzerinde bilimsel araştırmaların yapıldığı bir Herbarium (tıbbi bitkiler) Araştırma ve Uygulama Merkezi de yer almaktadır.

Teleferik Tesisleri

Balçova semtinde yer alan Teleferik, yolculuğunun sunduğu doyumsuz manzarayla binenleri büyüler.

Balçova Kaplıcaları

Homeros'un destanlarında ve coğrafyacı Strabon'un eserlerinde adı geçen "Agamemnon Kaplıcaları", antik dönemlerden günümüze dek şifa yurdu olarak kullanılmıştır. Büyük İskender'in askerlerinin yaralarının tedavi edildiği bu kaplıcalar, o dönemde son derece ünlüydü. Günümüzde "Balçova Kaplıcaları" olarak anılan bu bölgede sıcak su, çamur banyosu ve içme suları vardır. Konaklama tesislerinin bulunduğu Balçova Kaplıcaları, daha çok üst solunum yolları, kronik iltihaplar, romatizma, metabolizma ve deri hastalıkları için yararlıdır. Balçova Kaplıcaları'nda bulunan şifalı su, sodyum klorür içermektedir.

☉ Plajlar

101 km. boyunca uzanan altın kum

İzmir ilinin Ege Denizi'ne kıyısı 629 km. uzunluğundadır. Bunun 101 km.'si doğal plaj niteliğindedir. İzmir'in kıyısı, yarımada ve koylardan oluşan coğrafyası nedeniyle, plaj kullanımının yanı sıra su sporları için de olanak tanır. İldeki plajlardan Pamucak, Urla, Gülbahçe, Çeşme, Ilica, Alaçatı, Altinkum, Gümüldür ve Özdere plajları, kuzeyde Dikili, Çandarlı, Foça ve

Çeşme Plajı

Altinyunus - Çeşme

Ören plajları, kumsal özellikleri bakımından öne çıkmaktadır. Plajlara ulaşım son derece kolaydır. İzmir merkez ve Üçkuyular garajlarından hemen her ilçeye, günün her saatinde araçla ulaşım imkânı vardır.

☉ Yat Limanları

İzmir'de özellikle Çeşme Yarımadası'nın güneyi, Türkiye'nin belli başlı yat rotalarından birini oluşturur. Çeşme-Kuşadası güzergâhı, yat turizmi altyapısının en çok geliştiği alandır. Alaçatı beldesinin güneyinde yan yana sıralanmış koylar, yatçılar için başka bir cennet niteliğindedir.

☉ Mutfak Kültürü

Binlerce yıllık kültürel birikimin iklim ve coğrafyayla sentezi, ziyaretçisini Anadolu'nun en zengin mutfaklarından biri olan İzmir mutfağıyla tanıştıtır. Ege

medeniyetlerindeki çok renklilik ve hoşgörü, mutfaktaki çeşitlilikte de hissedilir. Arnavutlar, Boşnaklar, Levantenler ve Museviler mutfağa yansıyan çok kültürlü toplumun sadece birkaç temsilcisidir.

İzmir mutfağı, bambaşka bir yolculuktur... "Zeytinyağlılar", Türklerin Anadolu'ya göç ettiklerinde tanıştıkları bir yemek türüdür. Binlerce yıldır Doğu Akdeniz medeniyetlerinin bulunduğu coğrafyanın en eski bitkilerinden biri olan zeytin ağacı, kendisine Ege Bölgesi'nde de önemli bir yer edinmiştir. Akdenizlilerin ortak kültürel mirasının bir parçası olan zeytin, tarihsel bir besindir. Sağlığın, güzelliğin ve sağlıklı beslenmenin kaynağı olan zeytinyağı, asma yaprağı, bakla, barbunya, börülce, dolmalık biber, enginar, ıspanak, kabak, kabak çiçeği ve lahana gibi sebzelerle şifalı İzmir otlarından yapılan yemeklerin en önemli malzemesidir.

.. Biliyor muydunuz?

İncil'de adı geçen, Hıristiyanlığın İlk Yedi Kilisesi'nden üçü (Ephesos, Smyrna, Pergamon) İzmir sınırları içerisinde bulunmaktadır.

Zeytinyağı en çok da patlıcan, biber ve kabakla yaz aylarında, havuç ve karnabaharla ise kış aylarında buluşur.

Arapsaçı, hindibağ, ısırgan otu, radika, roka ve semizotu gibi onlarca çeşit ot, yemeklerin yanı sıra salata ve böreklerin aranılan tatlarıdır. İzmir'deki bitki kültürünün yaygınlaşmasında Ege Denizi'ndeki adalardan gelen göçmenlerin büyük etkisi olmuştur.

İzmir mutfağının ana yemekleri arasında domates soslu İzmir köfte, çeşitli garnitür ve soslarla ikram edilen Ayvalık, Bergama, Ödemiş ve Tire köfteleri, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinden beri yapılagelmektedir. Arnavut ciğeri, ciğer kapama, çöp şiş, elbasan tava,

kuzu etli arapsaçı ve şevket-i bostan ise bu bölgenin diğer vazgeçilmez bazı ana yemeklerindedir.

İzmir mutfağında yolculuğun bir diğer önemli durağı ise deniz ürünleridir. Asma yaprağında pişirilmiş sardalye, dil balığı filetosu, izmarit tavası, kızarmış papalina, sütü balık, tuzlu balık gibi balık yemeklerinin yanı sıra ahtapot, deniz tarağı, karides, midye, midye dolma, mürekkep balığı ve pavuryadan yapılmış mezeler sofraların ayrılmaz parçalarıdır.

Meyve ve tatlılar olmaksızın bu yolculuk tamamlanmış olmaz. İncir, tüm asaletiyle yüzyıllardır meyvelerin baş tacıdır. Özellikle "Bardack" olarak tanımlanan

Lokma Tatlısı

türü, yalnızca İzmir ve özellikle Çeşme'de giderek azalan ağaçlarda yetişmektedir. İyi bir sabah kahvaltısı ve yaz meyvesi olan incir, ayrıca fırınlanarak cevizle birlikte seçkin bir tatlı olur. Badem, erik, limon, nar, karadut, dut, mandalina ve portakal gibi meyvelerle birlikte, incirin lezzeti bambaşka güzel olur.

Lokma, lor tatlısı, Ege meyve salatası, fırında sütlaç, tulumba, kalburabastı, kazandibi, revani, sakızlı muhallebi, su muhallebisi, şambali, zerde gibi tatlılar, bu yolculuğu tekrarlamaya ayartan tatlardır.

☉ Sosyal Yaşam

İzmirliiler, ılıman Akdeniz ikliminin sosyo-kültürel bir yansıması olarak, yaşamlarının büyük bir kısmını ev dışında geçirmeyi tercih ederler. Vapur iskelesinde çıtır simit yiyerek ve çay içerek güne başlayanlar, Kordon'da günbatımını seyrederek Türk kahvesi içmenin keyfini çıkaranlar, sahilde balık avlayanlar, deniz kenarında yürüyüş yapanlar, faytonla dolaşanlar, Kemeraltı'nın geleneksel dokusunda alışveriş yapanlar İzmir insanına özgü manzaralardır.

Gece saatlerinde bar ve restoranların canlılık kazandığı, her yeni gün bir mekânın daha eklendiği Alsancak, Karşıyaka-Bostanlı ve İnciraltı semtleri, günün yorgunluğunu atan, dostlarla sıcak sohbetlere dalan ve tadında bir akşam yemeği paylaşanları ağırlar. Türk ve uluslararası mutfakların en leziz damak tatlarının sunulduğu restoran, kafe, bistro ve meyhaneler, sosyal yaşamın ve yeme-içme kültürünün önemli duraklarıdır. Daha mütevazı ama yerel iştahları ikram eden yerler ise Konak, Kemeraltı, Bornova ve Balçova semtlerinde yoğunlaşmıştır.

Özellikle Kordonboyu, gecenin sunduğu rengi ve pırıltıları yansıtan en canlı köşelerinden biridir İzmir'in...Yaşamın tadını çıkarmak ve İzmir'in ruhunu özümsemek isteyen konuklar mutlaka Kordon'daki bir kafede oturmalı ve kendilerini günün akışına bırakmalıdır.

Doğayla bütünleşmeyi ya da spor yaparak boş zamanlarını değerlendirmeyi sevenler için ise İzmir'in sundukları arasında dağcılık, tenis, yelken, sörf, binicilik ve dalış gibi kulüpleri ve özellikle çocuk ve gençlere hitap eden, Kuşadası, Selçuk-Pamucak ve Balçova semtindeki "su" temalı parklar sayılabilir.

Kentte bulunan kültür ve sanat merkezleri ise yıl boyunca kongre, sempozyum, sergi, tiyatro, müzikal ve konser içerikli etkinliklerle ünlü bilim adamlarını ve sanatçıları ağırlar.

Biliyor muydunuz?

- İlyada Destanı'nda adı geçen Troia, Türkiye'dedir.
- Büyük İskender'in öğretmeni ünlü filozof Aristoteles, İzmir'in kuzeyinde, Assos'ta 3 yıl boyunca ders vermiştir.

Kordon

İzmir - Güney

İZMİR - GÜNEY

☉ Torbalı

Ana tanrıça kenti

İzmir-Efes yolu üzerindeki Torbalı, Yeniköy ve Özbey köyleri arasında, ovaya hâkim bir tepededir. Selçuk (Ephesos), İzmir (Smyrna), Değirmendere (Kolophon) ve Ahmetbeyli (Notion) antik kentleri arasında kalan bu bölgede Prehistorik dönemden sonra ilk kentsel yerleşim, M.Ö. 3. yüzyılda Seleukos Krallığı zamanında kurulmuş ve buraya “Ana Tanrıça Kenti” anlamında Metropolis adı verilmiştir.

Metropolis, Helenistik Dönem’de altın çağını yaşamış, Roma Dönemi’nde

İmparator Augustus onuruna toprağına sunaklar dikilmiş, Bizans Dönemi’nde piskoposluk merkezi olmuştur. Kazılarda kentin kuruluş tarihçesine ilişkin önemli bulgular elde edilmiş, Bizans ve Helenistik yapı kalıntılarının altında Arkaik Dönem’e ait malzemeye birlikte, M.Ö. 3000’e, yani Erken Tunç dönemine kadar inen, tarih öncesine ait seramik kap parçaları, taş baltalar ve bir tür doğal cam olan obsidyen parçaları bulunmuştur.

Akropolde Ares Tapınağı, yamaçlarda eyvan ve tiyatro gibi anıtsal kamu yapıları bulunmaktadır. Yapılan kazılar sonucunda, tiyatrosunun sahne binası, orkestra döşemesi ve oturma sıralarının bazı bölümleriyle soylulara ayrılmış koltukları ve sunaklar ortaya çıkarılmıştır. Eyvanın ise M.Ö. 3. yüzyılın ilk yarısında hayırseverlerin yardımlarıyla inşa edildiği anlaşılmıştır. Akropoldaki surlar yaklaşık 16 bin metrekarelik alanı çevirmekte ve yapıldığı dönem mimarisinin en başarılı örneği kabul edilmektedir. Ortaya çıkarılan cam atölyesiyle burada üretilmiş cam eşya parçaları, tarım, hayvancılık ve mermerciliğin yanı sıra sanayinin de gelişmiş olduğuna işaret etmektedir.

Zeytin

Metropolis’in çevresi M.Ö. 3.yy, Roma ve Bizans Dönemleri’ne ait antik yapılarla doludur. Bunlar; Araplıtepe, Aslanlar, Sinektepe ve Tepeköy Höyükleridir. Kazılarda bu dönemlere ait çok sayıda seramik, küpe, sikke, tunç eser, cam, toprak ve seramik eşya bulunmuştur. Kente adını veren Ana Tanrıça’ya ait kült mağarası üzerinde yapılan araştırmalar ve Metropolis’teki kazı çalışmaları hâlen devam etmektedir. Mağarada elde edilen buluntular ve fal listeleri, Ana Tanrıça Mağarası’nın kehanet merkezi olarak kullanıldığını ortaya koymaktadır.

Mozaik, Metropolis (Torbali)

● Menderes

Menderes ilçesinin İzmir'e uzaklığı 20 km.'dir. İlçenin batısında, Ürkmez mevkinde Lebedos Antik Kenti bulunmaktadır. Menderes-Selçuk yolu üzerinde birbirine yakın konumda yer alan Kolophon, Claros, Notion ve Lebedos antik kentlerine ait kalıntılar, ilçenin önemli arkeolojik kaynaklarıdır. Bu bölgede bulunan Gümüldür Beldesi dünyaca ünlü mandalina türü olan "Satsuma"nın yetiştirildiği bölgedir. Özdere, temiz denizi ve sahiliyle dikkate değer olmasının yanı sıra amatör balıkçıların da avlanabildiği bir beldedir. Menderes'in Görece Köyü'nde de halkın evlerde imal ettiği değişik renk ve biçimdeki nazar boncukları yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekmektedir.

Klaros

Değirmendere (Kolophon)

Adını, Kolophon Dağı'ndan alan bugünkü Değirmendere'nin doğusundaki kent, deniz kenarında kurulmayan tek İon kentidir. Notion limanı ve tapınak kenti Claros ile güçlü bir birlik oluşturmuştur. Lidya, Pers, Seleukos ve Bergama dönemlerini yaşamış olan kentte çok az kalıntı bulunmaktadır. Kent, büyük İon göçleri sırasında Girit ve Miken etkisinde kalmıştır. 1886 yılında bulunan kent kalıntıları alanında, ilk kazı çalışması 1922 yılında yapılmıştır. Aşağı kent, güney tarafta bulunan akropol kenarında uzanmakta ve M.Ö. 4. yüzyılda yapılmış olan duvarlarla korunmaktadır. İlk kent, akropolün bulunduğu 800 m. yüksekliğindeki tepenin güneybatısında yer alır. Akropolün kuzey yamacında, bir zamanlar var olmuş binaların izleri görülür. Bunlardan günümüze en iyi şekilde ulaşanı, M.Ö. 4. yüzyıla tarihlenen eyvandır. Ünlü filozof ve şair Ksenophanes'in M.Ö. 6. yüzyılda Kolophon'da yaşadığı bilinmektedir.

Ahmetbeyli

Kâhinler kenti Klaros

Kesin kuruluş tarihi bilinmemekle birlikte, M.Ö. 7-6. yüzyıllarda, Kolophon kenti sakinleri tarafından, baş tanrı Apollon adına tapınak alanı olarak inşa edildiği sanılmaktadır. Gizli güçlere sahip olduğuna inanılan kâhinleriyle geniş coğrafyalarda ün salmış Apollon Tapınağı Dor üslubuyla yapılmıştır. İon, Roma ve Bizans dönemlerine ait kalıntılar vardır. Bağımsız bir kent olmayan Claros, Kolophon'a bağlı olarak gelişmiştir. M.Ö. 2. yüzyılda yapıldığı sanılan Propylea'da ise kâhine danışmaya gidenlerin yazdıkları kitabeler bulunmuştur. Propylea'da, Apollon Tapınağı'na giden iki taraflı sütunlar ve heykellerle dolu kutsal bir yol bulunur.

Tire Keçesi

Kutsal odanın üstündeki Apollon Heykeli 7,5 m. yüksekliğindedir. Tapınağın önünde 2,5 m. mesafede anıtsal bir sunak bulunmaktadır. Ege Üniversitesi tarafından kazı çalışmaları süren ören yeri ziyarete açıktır.

Liman kenti Notion

Kolophon'un liman kenti olan Notion, Claros'a 2 km. uzaklıktadır. Kalıntıları günümüze sağlam olarak ulaşmamasına rağmen Helenistik Dönem'e ait 4 km.'ye yaklaşan kent duvarları dikkate değer noktaldır. Kolophon ve Claros'a yakın olması, Sisam Adası, Kuşadası ve Efes'e hâkim manzarasıyla gezilmeye değerdir. Ahmetbeyli'nin güneyinde bulunan Notion'da Athena Tapınağı, Bouleuterion, surlar ve tiyatro bulunmaktadır.

● Tire

Köy yaşamının günümüze ulaşan sempatik dokusu

İzmir'e 80 km., Selçuk'a 40 km. uzaklıkta bulunan Tire, kültürü ve doğal güzellikleriyle Ege Bölgesi'nin gözde beldelerindedir. Yüzlerce tarihî yapısı, müzesi, el sanatı ürünleri, evleri, çarşısı ve yemek çeşitleriyle zengin turizm değerlerine sahiptir. Günlük turlar için her türlü olanağa sahip bulunmaktadır.

Önemli tarihî eserler arasında, Çanakçı Mescidi, Şemsi Mescidi, Doğançıyan Zaviyesi, Kızıl Deli Baba Zaviyesi, Yeşil İmaret Zaviyesi, Karahasan Camii, Karakadı Camii, Molla Arap Camii, Paşa Camii, Ulu Camii, Yalınayak Camii,

Semerci - Tire

Mozaik
İzmir Arkeoloji Müzesi

Yeni Camii, Yeniceköy Camii, Kurt ve Yoğurtluoğlu Külliyesi, Ali Baba Tekkesi, Ayazma, Dar-ül Kurra Medresesi, Alaattin Sultan Türbesi, Balım Sultan Türbesi, İbni Melek Türbesi, Sire Hatunlar Türbesi, Süleyman Şah Türbesi, Halk Kütüphanesi, Necip Paşa Kütüphanesi, Abdüselam Yeni Han, Kurşunlu Han, Eski-Yeni Hamamı, Terziler Hamamı, Yeniceköy Hamamı, Hafsa Hatun Çeşmesi, Yeğenağa Çeşmesi, Hüseyin Ağa Köprüsü, Tire Müzesi, Atatürk Anıtı, Kurtuluş Anıtı, Şahzade Anıtı ve Toptepe sayılabilir.

Salı günleri düzenlenen ünlü "Tire Pazarı" 6 km. uzunluğu ve rengarenk dokusuyla adeta bir panayır görünümündedir. Tur programlarının en renkli bölümünü oluşturan pazardan alışveriş yapıp, meşhur "karadutlu kar şerbetini" içmenizi tavsiye ederiz.

Tire'de Türk Dönemi eserlerin çeşitliliği yanında, yerel kültür mirası olarak urgancılık, nalıncılık, yorgancılık, hasırcılık, saraciye, keçecilik, dokumacılık, özellikle "Beledi Dokuması" hala yaşatılmaktadır. Dünyadaki jakarlı dokumanın atası sayılan Beledi Dokuması, Tire'de 16. yüzyıldan itibaren üretilmektedir.

Belevi

İzmir yolu üzerinde Selçuk'tan 13 km. uzaklıktaki yol kavşağının doğusunda, Belevi beldesinde bir anıt mezar bulunmaktadır. Helenistik çağa tarihlenen bu anıt mezar, Dünyanın Yedi Harikası'ndan biri olan Halikarnassos Maussolleion

yapısından sonra Anadolu'nun bilinen en büyük ve en yüksek anıt mezarıdır.

☉ Selçuk

Kültürlerin zirvesi

Selçuk ilçesi, İzmir'in 74 km. güneyinde, İzmir - Aydın karayolu üzerindedir. 10 km² lik bir alanda, Eski Dünya'nın Yedi Harikası'ndan biri olan Artemis Tapınağı, özellikle Hıristiyanlar için kutsal olan Meryem Ana Evi, Türkiye'nin en görkemli antik kenti Efes, Hz. İsa'nın havarisi Aziz John'ın mezar ve kilisesi, Yedi Uyurlar Mağarası'yla Türk - Selçuklu ve Osmanlı mimarisinin en güzel örnekleri olan İsa Bey Camii, Selçuk Kalesi, su kemerleri ve Şirince Köyü'ndeki sivil mimari örneklerini barındıran Selçuk, tarih hazinesi bir ilçedir. Küçük Menderes nehrinin yüzyıllar boyunca alüvyonlarla doldurduğu yörenin, bugün denize ve pırıl pırıl bir kumsala sahip doğal sit alanı olan Pamucak koyuna uzaklığı 9 km.'dir.

Efes

Artemis'ten Meryem Ana'ya...

Uygarlıklar merkezi Efes antik kenti, Roma İmparatorluğu döneminde Asya Eyaleti'nin başkenti olarak, 100-200 yıllarında 200 bin kişilik nüfusuyla Anadolu'nun en kalabalık kentiydi. Aziz Paul'un Hıristiyanlığı yayma girişimlerinde bulunduğu, Mısır Kraliçesi Kleopatra'yla Roma imparatoru Markus Antonius'un ziyaret ettiği, Meryem Ana ile Aziz John'un son günlerini geçirdiği Efes, günümüzde yılda ortalama

Biliyor muydunuz?

Eski Dünya'nın Yedi Harikası'ndan ikisi'nin ev sahibi Türkiye'dir. Bunlar; Efes'te bulunan Artemis Tapınağı ve Bodrum'daki (Halikarnassos) Maussolleion'dur.

Artemis - Efes Müzesi

1,5 milyon turistin ziyaret ettiği, Türkiye'nin en önemli kültürel mirasıdır.

İzmir'in Selçuk ilçesine bağlı olan ve tarihi boyunca uygarlık, bilim ve kültür alanlarında önemli rol oynayan bu görkemli ören yerindeki en eski yerleşim yerinin tarihi M.Ö. 6000 yıllarına dek uzanır.

Efsaneye göre, Kral Kadros'un oğlu Androklos tarafından kurulmuştur. Ancak kuruluşu çok daha öncelere gitmekte ve Hitit metinlerinde Arzawa ülkesinin başkenti Apasa olarak anılmaktadır.

Efes, M.Ö. 1000 yıllarından itibaren Ege Denizi'nde adalardan gelen göçmenler tarafından koloni hâline getirilmek istenir.

Anadolu'nun en eski ana tanrıçası Kybele geleneğine dayalı Artemis kültürünün en büyük tapınağı da Efes'tedir. Efes Artemis Tapınağı Klasik Dönem'de Dünyanın Yedi Harikası'ndan bir tanesiydi. M.Ö.

1050 yıllarında deniz göçü ile gelenlerin de yaşamaya başladığı liman kenti Efes, M.Ö. 560 yılında Artemis Tapınağı çevresine taşınmıştır.

Bugün ziyaret edilen Efes antik kenti ise Büyük İskender'in generallerinden Lysimakhos tarafından M.Ö. 300 yıllarında kurulmuştur. Bu dönemde ve Roma Dönemi'nde en görkemli günlerini yaşamakla birlikte, işlek limanın zamanla alüvyonlarla dolması üzerine yaşanılmaz hâle dönüşen kent, Bizans İmparatoru Justinyen'in (527-565) Ayasuluk Tepesi'nde yaptırdığı Aziz John Bazilikası çevresine taşınmıştır. 1330 yılında Türkler tarafından alınan ve Aydınoğulları'nın merkezi olan Ayasuluk, 16. yüzyıldan itibaren giderek küçülmeye başlamış ve 1923'ten sonra Selçuk adını almıştır.

1895'ten bu yana, Efes Müzesi ve Avusturya Arkeoloji Enstitüsü

Meryem Ana Heykeli - Efes, Selçuk

tarafından kazılan Efes antik kentinde, günümüzde binlerce turist, Liman Caddesi'nde yürür, Büyük Tiyatro'da yılın en görkemli sanat etkinliklerini izler, Celsus Kitaplığı'nın görkemi karşısında nefeslerini tutar, Meryem Ana Evi'nde Hıristiyanların hacı oluşuna tanıklık eder, Selçuk Arkeoloji Müzesi'ndeki Miken, Arkaik, Klasik, Helenistik, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı Dönemlerine ait binlerce eseri hayranlıkla seyrederek.

Meryem Ana ve Aziz John'un Efes'te yaşamış olduğu inancı, kenti kutsal bir dinsel merkez durumuna da getirmiştir.

Vedius Gymnasiumu

2. yüzyılda Publis Vedius Antonius adında zengin bir Efesli tarafından yaptırılmıştır. Doğudaki avlusu, ortada yer alan tören salonu, soyunma odası ve hamamlarıyla dönemin özelliklerini yansıtan, sportif ve kültürel eğitimin yapıldığı görkemli bir yapıdır.

Stadyum

Vedius Gymnasium'un güneyinde yer alan bu yapı, sportif yarışların, olimpiyat oyunlarının, gladyatör karşılaşmalarının yapıldığı önemli bir sosyal buluşma yeri idi.

Çifte Kiliseler (Meryem Ana Kilisesi)

Bizans hamamlarının karşısında yer alan Çifte Kiliseler'in Hıristiyanlık dünyası için son derece özel bir önemi vardır. Burası, 431 yılında konsüllerin toplandıkları kilisedir. 2. yüzyılda Roma Dönemi'nde bir bazilikaya dönüşen yapı, Meryem Ana'ya adanmış ve burada yapılan 3. Konsül toplantısında Hz. İsa peygamberin hem Meryem Ana'nın hem de Tanrı'nın oğlu olduğu dogması kabul edilmiştir.

7. yüzyılda kilisenin apsisinden açılan bir kapıyla ikinci bir kilise inşa edilmiş ve böylece burası "Çifte Kiliseler" olarak tanınmıştır. Meryem Ana'ya adanan ilk kilise olması nedeniyle, 1967 yılında Papa 6. Paul'un kutsamasıyla kilise kutsal merkez olarak kabul edilmiştir.

Celsus Kütüphanesi

Arkadiane Liman Caddesi

Tiyatronun hemen önünden başlayan ve Efes antik limanına kadar uzanan bu sütunlu yol, İmparator Arkadianus'a ithaf edilmiş olup 5. yüzyılda aydınlatıldığı söylenmektedir. Her iki yanında galerilerin bulunduğu bu cadde aynı zamanda tören caddesi olarak kullanılmaktadır.

Mısır Kraliçesi Kleopatra'yla Romalı General Markus Antonius'un birlikte yürüdükleri söylenen bu görkemli caddenin sağında ve solunda yer alan mermer sütunlar, geçen onca zamana karşın sapsağlamdır.

Büyük Tiyatro

Efes harabelerinin en güzel yapılarından biri olan büyük tiyatro, 24 bin kişilik kapasiteyle ilk kez Helenistik Dönem'de yapılmışsa da, Roma İmparatoru Cladius zamanında yeniden inşasına başlandığı ve İmparator Trianus (98-117) döneminde tamamlandığı bilinmektedir. Efes'in korunmuş yapılarından en büyüğü olup geç Roma devrinde gladyatör dövüşlerine sahne olmuştur. Aziz Paul, Hıristiyanlığı yaymak için burada vaaz vermek istemiş ama Efes Artemis taraftarları bu girişimi engellemiştir.

Mermer Cadde

Celsus Kütüphanesi'nden başlayarak kuzeye, Büyük Tiyatro'ya doğru uzanmaktadır. 400 m.'lik mermer döşeli cadde 5. yüzyılda yeniden yapılmıştır. Altında, dönemine göre çok gelişmiş bir kanalizasyon sistemi olan cadde, Artemis Tapınağı'na ulaşan uzun ve kutsal bir yoldu.

Efes - Skolastika Hamamı

Büyük Tiyatro

Celsus Kütüphanesi

Ticari Agora'nın yanında bulunan Celsus Kütüphanesi, 115 yıllarında Asya Konsülü Julius Aguilä tarafından babası Celsus adına yaptırılmıştır. Kütüphane, Mısır'daki İskenderiye ve Anadolu'daki Bergama Kütüphanelerinden sonra Klasik Dönem'de dünyanın en büyük üçüncü kütüphanesiydi. Arka duvardaki bir kapıdan Celsus'un mezarına geçilir. Celsus'un burada bulunan heykeli, günümüzde İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde sergilenmektedir. Roma'nın mimari özelliklerini tümüyle yansıtan yapının ön cephe dekorasyonu, döneminin en güzel örnekleri arasında yer alır. Ön cephe kolonları arasında yer alan dört kadın heykeli ile Celsus'un kişisel erdemleri sayılan Bilgelik (Sophia), Karakter (Arete), Yargılama Gücü (Ennoia) ve Deneyim (Episteme) betimlenir.

Efes - Devlet Agorası

Efes - Mermer Cadde (Aşk Evi)

Ticari Agora

Bu ticari alışveriş merkezi Helenistik Dönemde kurulmuştur. Dört tarafı sütunlarla çevrili bu alan 110 x 110 m² dir. İmparator Augustus, Nero ve Caracalla dönemlerinde genişletilmiş ve yeni bölümler eklenmiştir. Horologion adı verilen, su ve güneş saatinin bir arada olduğu küçük anıt, çarşının tam merkezinde bulunmaktadır.

Aşk Evi

Mermer caddeden yukarı çıkıldığında Kuretler Caddesi'yle kesişen noktada Aşk Evi bulunur. 1. yüzyıla tarihlenen bu ilginç ev, ana salon ve bu salona açılan birçok odadan oluşmaktadır. Aşk Evi'nde bulunan mozaik kız portrelerinin bu evde çalışan kızlara ait olduğu rivayet edilir. Evde şarap mahzenleri, havuz, yemek odası ve yatak odaları bulunmaktadır.

Skolastika Hamamı

Efes'te yaşamış olan zengin Romalı bayan Skolastika tarafından tamir ettirildiği anlaşılan, Aşk Evi'nin bir uzantısı olarak da tanımlanan bu yapının giriş kısmında, Skolastika'nın başsız bir heykeli bulunmaktadır. İnşa tarihi 1. yüzyıl olup üç katlıdır. Dinlenme odaları, kütüphane ve eğlence salonları bulunan yapının taban ve duvarları mermer kaplıdır.

Hadrian Tapınağı

Kuretler Caddesi'nin en güzel yapılarından birisi de Hadrian Tapınağı'dır. Bu tapınaktan günümüze ancak giriş kısmı, cephe alınlığı ve kutsal oda kalmıştır. Tapınağın frizlerinde tasvir edilen mitolojik sahnelerden en ilginç, Efes'in kurucusu Kral Androklos'un yaban domuzunu öldürüşüyle ilgili sahnedir. Tapınak P. Quintilus tarafından yaptırılarak İmparator Hadrian'a (117-138) adanmıştır.

Trajan Çeşmesi

Trajan Çeşmesi, Hadrian Tapınağı'na yakın bir konumda Kuretler Caddesi üzerinde yer alır. Çeşmenin katlarını süsleyen heykeller Efes Müzesi'nde sergilenmektedir. Önünde havuz bulunan, 5,20x11,90 m. ölçülerindeki iki katlı bu yapıda, suyun havuza aktığı yerde İmparator Trajan'ın büyük heykeli bulunuyordu ve sular heykelin altından büyük havuza akıyordu.

Yamaç Evler

Celsus Kütüphanesi'nden Kuretler Caddesi'ne dönüşte, sağ tarafta Bülbül Dağı'nın yamaçlarında, Efesli zenginlerin ikamet ettikleri evler bulunmaktadır. Yakın zamanda restore edilen evler, geniş merdivenlerle caddeye dikey olarak açılmakta, duvarlarında ise fresk ve mozaiklerle süslü mermer kaplamalar bulunmaktadır. 2006 yılında ziyarete açılmıştır.

Domitian Tapınağı

Efes'te bir imparator adına yapılmış ilk tapınaktır. Devlet Agorası'nın hemen karşısında, kentin en merkezî yerindedir. Domitian Tapınağı'nın yalnızca başı ve kolu bugüne kalan devasa kült heykeli ve sunak, Efes Müzesi'nde sergilenmektedir.

Belediye Sarayı (Prytaneion)

Efes'in kutsal mekânı sayılan yapının sağ tarafında Hestia Sunağı bulunmaktadır. Bu sunakta sürekli olarak bir kutsal ateş yanardı. Prytaneion, hem politikanın merkezi, hem de önemli tören, şölen ve

.....
Biliyor muydunuz?

- Meryem Ana Evi, 1961 yılında Vatikan tarafından haç yeri ilan edilmiş ve Papa VI. Paul(1967), Papa II. Jean Paul (1979) ve Papa 16. Benedictus (2006) tarafından ziyaret edilmiştir.

kabullerin yapıldığı yerd. İki Efes Artemis Heykelinin de burada bulunmuş olması, Prytaneion'un dinsel açıdan da son derece önemli bir mekân olduğunu göstermektedir.

Odeon (Bouleuterion)

Odeon, 2. yüzyılda Efesli zenginlerden Publis Vedius Antonius tarafından yaptırılmıştır. 1400 kişilik oturma kapasitesi olan Odeon'un ahşap çatısı vardı.

Magnesia Kapısı

Birinci yüzyılda İmparator Vespasian tarafından yaptırılan bu yapı, Artemis Tapınağı'ndan başlayan kutsal yolu tiyatroya bağlayan önemli bir kapıydı.

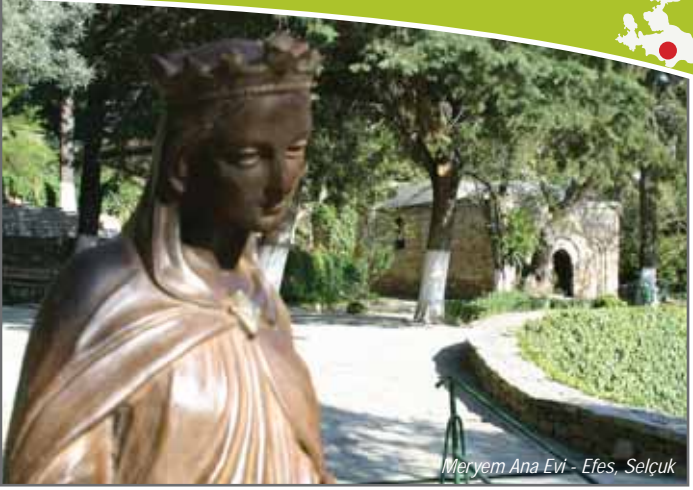
Artemis Tapınağı

Dünyanın Yedi Harikası'ndan biri olan Artemis Tapınağı, yalnızca o güne dek yapılmış ilk görkemli mermer tapınak olmakla kalmaz, Helenistik Dönemin de en ihtişamlı kutsal yapısıdır. Bu görkemli yapı, bazı temel parçalarından başka günümüze herhangi bir mimari detay bırakmadan gelmesine rağmen, hâlâ önemini korumaktadır.

Arkeolojik olarak ele geçen ilk buluntular, Artemision'da M.Ö. 1500'den 300'lü yıllara kadar yerleşim olduğunu göstermektedir. Burada, Tanrıça Kybele adına yapılan ilk tapınak, M.Ö. 8. yüzyıla ait olmakla birlikte, yüzyıllar boyunca birçok evrim geçirmiştir. M.Ö. 356'da, Büyük İskender'in doğduğu yılda, Herostratos adlı bir kişinin çıkardığı yangın sonucu tamamen harap olmuş, M.Ö. 330'lu yıllarda ise Efesliler kendileri için çok önemli gördükleri Artemis Tapınağı'nı aynı planın üzerinde ama eskisinden çok daha gösterişli biçimde inşa etmişlerdir.

Artemis Tapınağı - Efes, Selçuk

Meryem Ana Evi - Efes, Selçuk

Anadolu'nun ana tanrıçasına adanan Artemis Tapınağı, Arkaik Dönem'de Kroisos'un yardımıyla mimar Chersiphron, Giritli Metagenes ve Theodoros tarafından inşa edilmiştir. Yüzyıllar boyunca sadece tapınma ve kötülüklerden korunma amaçlı olarak değil aynı zamanda Tanrıça Artemis'in kült heykelinin ve tapınağın diğer zenginliklerinin, adakların saklandığı yer olarak da kullanılmıştır.

Günümüzde birkaç leyleğin yuva kurduğu sütun parçalarının dışında eserden geriye pek bir şey kalmamıştır.

Yedi Uyurlar Mağarası

5 ve 6. yüzyıllara rastlayan dönemde yapıldığı tahmin edilen Yedi Uyurlar ören yerinin dini merkez özelliği taşıdığı düşünülmektedir. Rivayete göre, Hıristiyanlığın resmi din olarak kabulünden önce, putperestlerden kaçarak buraya sığınan yedi genç, uykuya dalıp iki asır sonra uyanmışlar. Uyandıklarında ise artık Hıristiyanlık resmi din olmuştur. Bu mucize olay üzerine, ölümlerinin ardından bu yedi gencin gömüldüğü yere dev bir anıt inşa edilmiş. Kazılarda ortaya çıkarılan yapı da anıtsal boyutlardadır ve kaya oyma mezar buluntularına, iki kiliseyle katakomplara rastlanmıştır.

Meryem Ana Evi

Bülbül Dağı'nda Hıristiyanlığın kutsal anası Meryem Ana'nın evi bulunmaktadır. Hz. İsa, çarmıhta son nefesini vermeden önce, annesini, havarisi olan Aziz John'a emanet etmiştir. Bunun üzerine, Aziz John'un Meryem Ana'yı, Kudüs'te kalmasını sakıncalı bulduğundan, yanına alarak Efes'e geldiğine, Bülbül Dağı eteklerinde sık ağaçlarla kaplı bir köşede yaptığı kulübede gizlediğine ve Meryem Ana'nın burada öldüğüne inanılmaktadır.

Meryem Ana Evi

Meryem Ana Evi - Papa XVI. Benedictus

Ayasuluk Tepesi ve Kalesi

Bu tepe, Erken Hıristiyan, Bizans ve Selçuklu dönemleri boyunca sürekli sağlamlaştırılmış bir kaleyle savunulmuştur. Hâlen ayakta duran sur, Erken Hıristiyanlık Dönemi'nde inşa edilmiş, Selçuklular ve Osmanlılar zamanında ise büyük bir restorasyon görmüştür.

Aziz John Bazilikası

2. yüzyılın başında ortaya çıkan bir Hıristiyan geleneğine göre, Hz. İsa'nın havarisi olan Aziz John'un İncil'in yazarlarından olduğu iddia edilmektedir. Ölümünden sonra Efes'te, Ayasuluk Tepesi'nin güney yamacında kendisi için önce basit bir mezar yapılmıştır. Bu mezarın üzerine 5. yüzyılda ahşap çatılı bir bazilika ve 6. yüzyıl ortalarında bu yapının yerine İmparator Justinianus tarafından yine haç planlı ve kubbeli yeni bir bazilika yaptırılmıştır. Efes halkının 6. yüzyıldan sonra Ayasuluk'a taşınmasıyla, Aziz John Bazilikası eski Piskoposluk Kilisesi'nin yerini almış ve Ayasuluk Tepesi surlarla çevrilmiştir. Bazilika'da 1974 yılından itibaren köklü onarım çalışmaları yapıp çevresi arkeolojik bir park hâline getirilmiştir.

İsa Bey Camii

Ayasuluk Tepesi'nde, Aziz John Bazilikası'nın batı yamacında bulunan İsa Bey Camii bir Selçuklu Dönemi yapısıdır. İsa Bey tarafından 1375 yılında inşa ettirilmiştir. Yapı, avlulu Türk camisi tipinin ve Anadolu sütunlu camilerinin bilinen en eski örneği olup süsleme teknikleri ve ana kapısının anıtsal yüksekliğiyle tipik Selçuklu mimarisi özelliklerini taşır.

İsa Bey Hamamı

İsa Bey Camii'yle birlikte yapılmıştır. Klasik Türk hamamının tüm özelliklerini gösterir. Tüm mekânları kubbelidir.

Su Kemerleri

Kemerler, Bizans Dönemi kalıntılarındandır. Doğu yönünden gelip Ayasuluk Tepesi'ne doğru giden Bizans su kemerlerinin kalıntıları, tren istasyonu çevresinde ve asfaltın iki tarafında görülebilir. Restore edilen su kemerleri, günümüzde Selçuk'un simgesi olan leyleklerin barınma yeridir.

Bir diğer su kemeri de, Selçuk-Aydın karayolunun 6. km.'sinde, Augustus Dönemi'nde inşa edilmiş olan Gaius Sextilius Pollio Su Kemeri'dir.

Sütini Mağarası

Şirince Köyü'nden dönüşte, Selçuk'a varmadan 2 km. önce, vadinin yamacında bulunan Sütini Mağarası ilçenin önemli bir mağarasıdır. Mağarada, beyaz su damlalarının oluşturduğu sarkıt ve dikitler vardır. Doğum yaptıktan sonra sütü yeterli olmayan kadınların mağaradaki damlayan sudan içmeleriyle, mağaraya çıkamayan kadınların ise mağaradan getirttikleri taşları memelerine koymalarıyla sütlerinin çoğalacağına inanılır.

Kuş Gözlem Alanı

Selçuk Gebekirse Gölü Su Kuşları Koruma ve Üretim Sahası, antik Efes kentinin kuzeyinde Efes ve Pamucak arasındaki bin hektarlık alanı kaplar. Yörede 30-40 tür kuş ve memeli hayvan yaşar. Bunlar arasında dalgıç, pelikan, çeşitli türde ördek, çulluk ve kınalı keklik gibi kuşların yanı sıra yaban domuzu, tilki, çakal gibi kara hayvanları da vardır.

Efes Arkeoloji Müzesi

Müzedede, Efes ve çevresinde gün ışığına çıkarılmış eserler sergilenmektedir. Miken, Arkaik, Büyük İskender ve Generalleri Dönemlerinin yanı sıra, Roma, Bizans ve Türk Dönemleri'ne ait yaklaşık 80 bin eser yer almaktadır. Müze, arkeoloji ve etnografya olmak üzere iki ana bölümden oluşur.

Selçuk Efes Arkeoloji Müzesi'nde sergilenen eserler arasında Ayasuluk Tepesi'nde bulunan Myken vazoları, Artemision'dan parçalar, Belevi Mausoleumu'ndan korint sütunları ve lahit, Efes Artemis'inin iki heykeli, Sokrates'i tasvir eden bir fresk, çeşitli anıtlardan, özellikle çeşmelere alınmış heykeller, Hadrian Tapınağı'ndan bir Theodosius kabartmasıyla erken Hıristiyanlık Dönemine ait paha biçilmez tam boy portre ve büstler sayılabilir.

Müzenin bünyesinde bulunan bir başka bölüm de, Saadet Hatun Hamamı olarak adlandırılmaktadır. 16. yüzyıla tarihlenen hamam, geleneksel Türk hamamlarının birçok özelliğini taşır; soyunma odası, soğukluk, ılıklik ve sıcaklık olmak üzere dört bölümlüdür.

Eros - Efes Müzesi

Bundan başka, Efes ve Selçuk'ta yeni düzenlemeler yapılarak Efes Arkeoloji Müzesi'ne bağlı yeni bölümler oluşturulmuş ve ziyarete açılmıştır.

Arasta ve Hamam Bölümü

Müzenin orta bahçesine bitişik, müzeyle bir bütün olan bu bölümde eski Türk kasabalarındaki ticaret

hayatı ve kaybolmaya yüz tutan çeşitli el sanatları sergilenmektedir. Tarıma bağlı yöresel yaşamda önemli yer tutan tahıl öğütme sisteminin (değirmenler) gelişimi ve farklı tipleriyle bakırcılık ve gözboncuğu yapımı yanı sıra Türk çadırlarının sergilendiği bölümde restore edilen eski Türk yapısı, 16. yüzyıla ait Osmanlı hamamı da görülebilir.

Çamlık Buharlı Lokomotif Açık Hava Müzesi

Demiryolu ve karayoluyla Selçuk'a 7 km. uzaklıkta, 160 dönüm arazi üzerine kuruludur. Atatürk, Ege manevraları sırasında Beyaz Tren'iyle karargâhını bu istasyona kurmuş ve manevralar süresince Ege sahillerine buradan ulaşmak suretiyle manevraları takip etmiştir. Müzede, yaşları 50 ila 80 arasında değişen 25 adet buharlı lokomotif sergilenmektedir.

Çamlık Buharlı Lokomotif Açık Hava Müzesi

Şirince Evleri

Şirince Şarapları

Şirince

Nostalji köyü

Selçuk'a 9 km. uzaklıktaki Şirince Köyü geçen yüzyıldaki kentsel dokusunu aynen korumuştur. Köyün kuruluşu M.Ö. 5. yüzyıla dek uzanır. Eski adları Kırkınca ve Çirkince olan köyün Aydınoğulları'nın istilasından kaçan Efesliler tarafından mesken edildiği söylenir. Köy mimarisini yansıtan evler kâgır, çok pencereveli ve pencere ebatlarıyla aynı oranda asma balkonları olan iki katlı binalardır. Şirince'de, Müslüman nüfusun yanı sıra Ortodoks Hıristiyanlar her sene 15 Ağustos'ta Meryem Ana Evi'ne ziyaret düzenlerler. Şirince, ev şarapçılığı, geleneksel yemekleri, otantik yapısı ve yaşantısıyla bir nostalji köyüdür.

İzmir - Batı

İZMİR - BATI

© Seferihisar

Şarap Tanrısı Dionysos'un durağı

Seferihisar, İzmir'in batısında, İzmir'e 45 km. uzaklıkta, etrafı zeytin ve narenciye ağaçlarıyla çevrili, Ege'nin bütün özelliklerini taşıyan şirin bir beldedir.

Söylenceye göre Büyük İskender'in generallerinden Tsaferinos tarafından kurulmuş ve adını ondan almıştır.

İlçenin 5 km. uzağında, marina ve balıkçı barınağı olarak kullanılan Sığacık Limanı vardır. Limanın 1 km. güneyinde bulunan Teos antik kenti ise bir başka söylenceye göre M.Ö. 1000 yıllarında bir İon kolonisi olarak kurulmuştur. Kentin kurucusunun Dionysos'un oğlu Athames olduğuna inanılır. Teos, Lidyalıların ve ardından Perslerin yönetimine geçmiştir.

Mimarlık ve ticarete damgasını vurmuş olan Teos'ta, Büyük İskender ve generallerinin yönetim dönemleri ile Roma Dönemi'nden kalıntılar bulunmaktadır. Teos'ta bulunan en önemli eser, ziyarete açık tutulan Dionysos Tapınağı'dır. Diğer önemli eserler ise agora, gymnasium, tiyatro, odeon, surlar ve liman kalıntılarıdır.

Tarihi ve doğal çevre zenginliği Teos'un değerini artırmaktadır. Teos, İonia'nın uygarlık kentidir. O devirde halk yaşamını deniz yolu ticaretiyle sağlıyordu. İlk çağın şarap ve aşk şiirleriyle ünlü ozanı

Anakreon (M.Ö. 6. yüzyıl) burada doğmuştur. Teos'a giderken içinden geçilen Sığacık'ta, bir 16. yüzyıl Osmanlı Kalesi bulunmaktadır. Ayrıca doğal bir liman görünümündeki Sığacık Körfezi'nde günbatımının enfes güzelliği yaşanabilir. Son yıllarda yat limanı inşa edilmiştir.

Seferihisar, Teos Marina

© Urla

Dünyanın en eski zeytinyağı atölyesi

Ege Bölgesi'nin tüm özelliklerini taşıyan Urla, İzmir'in batısında, İzmir'e 38 km uzaklıkta, kendi adını taşıyan yarımadanın orta kısmında yer alır. Küçük meydanları, asma altı kahveleri, balıkçıları ve köy pazarıyla Urla, Ege'nin ruhunu taşır.

Urla Yarımadası 40 km.'lik sahil şeridine, el değmemiş koylara ve 12 küçük adaya sahiptir. Özellikle yarımadaının güneyinde, Urla'ya 7 km. mesafedeki Demircili Köyü, Yağcılar ve Zeytineli kıyıları, muhteşem koyları ve temiz deniziyle bilinir. Yağcılar Köyü'nde yer alan Bağevi, yerel dokunun çağdaş mimariyle bütünleştiği özgün bir örnektir. Tarih boyunca bir kültür merkezi olan bu belde Necati Cumalı, Tanju Okan, Yorgo Seferis gibi sanatçılara ev sahipliği yapmıştır.

Urla'nın civarındaki 12 küçük adadan Uzunada ve Hekim Adası askeri amaçlı, güzel plajıyla turizm amaçlı, Karantina Adası ise Devlet Hastanesi tarafından kullanılmaktadır. Son 30 yıldan beri Urla iskele bölgesi, tarih öncesi çağlara ait Limantepe ve onun devamı olan Klazomenai kentiyle ünlüdür. Bu antik kentin limanı dünyanın en eski ve en düzenli limanı olarak ün yapmıştır. Yapılan kazılarda Klazomenai'de bulunan eserler Paris Louvre Müzesi, Atina Milli Müzesi ve İzmir Arkeoloji Müzesi'nde sergilenmektedir.

Karantina Adası, 1865'te Osmanlıların Fransızlara yaptırdığı Taaffuzhane yani sağlık koruma yeri ile ünlenmiştir ve "Karantina" adı da buradan gelmektedir.

Urla İskelesi'nin 6 km. kuzeybatısında yer alan ve Urla Körfezi'ne hâkim bir konumdaki köy evleriyle ünlü olan Güvendik Köyü, 1000 yaşına yaklaşan ünlü zeytin ağacıyla Çeşmealtı'nı kuşbakışı görür.

Urla'nın tarihi Limantepe'de başlar. Limantepe, Karantina Adası'nın hemen karşısında, bugün Urla İskelesi'nin olduğu yerde, denize doğru uzanan yeşil bir tepedir. Bu yarımada üzerinde, M.Ö. 6000 yılına ait "Prehistorik

Klazomenai" olarak tanımlanan bir yerleşim ortaya çıkarılmıştır. M.Ö. 4000 yıllarında buradaki halkın zeytinyağı atölyeleri kurduğu, şarap, parfüm ve dokumacılık alanında tanındığı, madencilikte de oldukça ileri seviyeye geldiği bilinmektedir. Zeytinin varlığı, Anadolu'da 10 bin yıl öncesinden bu yana bilinmektedir. Urla'da bulunan dünyanın en eski zeytinyağı atölyesinde, zeytin kırma değirmeninin yapısı ve hidrolik biliminin ulaştığı düzey belirgin bir şekilde görülmektedir.

M.Ö. 10. ve 9. yüzyıllarda kurulan 12 İon kentinden biri olan, Urla İskelesi'ndeki Klazomenai, önemli bir ticaret merkezi olmuştur. M.Ö. 7. ve 6. yüzyıllarda Pers saldırıları sonunda burada bulunan seramik atölyeleri terk edilmiş ve yerlerini zeytinyağı üretilen yağhaneler almıştır. Bizans Dönemi'nde önemini kaybeden bu belde, 1330 yılında Aydınoğlu Beyliği'nin yönetimine geçmiş ve denizden 4 km. içeride bir Türk şehri olarak yeniden inşa edilmiştir. Bu dönemde Urla adını alan kent, 15. yüzyılda Osmanlı topraklarına dahil edilmiştir. Urla'nın en eski ve anıtsal camisi olan Fatih İbrahim Bey Camii bu dönemin bir ürünüdür.

● Karaburun

Koyların lacivert derinliği

Karaburun, Urla Yarımadası'nın, Balıklıova ve Gerence koyları arasındaki hattın kuzey bölümünü oluşturan Karaburun Yarımadası'nda yer almaktadır. Yüzölçümü 415 km² olan ilçenin İzmir'e uzaklığı 100 km.'dir. Karaburun'un en yüksek tepesi 1212 m.'yle Akdağ'dır.

Bilinen ilk adı Mimas'tır. Sonraları Stela ya da Stylarius diye anılmıştır. 1415'te Osmanlı

topraklarına katılınca adı Ahırlı (Ahurlu) olmuştur. 1910 yılında ise Çeşme'den ayrılıp bağımsız bir ilçe olarak Karaburun adını almıştır. Toprağın koyu rengi nedeniyle Karaburun adını almış olabileceği gibi, "Kara" sözcüğünün halk ağzında "Kuzey" anlamında kullanılmasından dolayı bu adın verilmiş olması da mümkündür.

Ambarseki, Bozköy, Eğlenhoca, Haseki, İneçik, Kösedere, Küçükbahçe, Tepeboz, Saip, Salman, Sapıncık, Parlak, Yayla olmak üzere toplam 13 köyü ve ayrıca Mordoğan beldesi gezilecek yerlerdendir. Bu yörede geçmişten günümüze ulaşan eski taş evler görülmeye değerdir. Bütünüyle terk edilmiş eski evler barındıran Sazak Köyü de oldukça ilginçtir.

Karaburun

Karaburun

Koylara ulaşmak için ilçenin anayolundan ayrılıp yan yollara sapmak gerekir. Her bir yolun sonunda, ıssızlığın ortasında pırl pırl koylar bulunur. Başlıcaları; Sıcağibükü, Kumburnu, Çatalkaya Körfezi, Mordoğan İskeleyi, Ardiç, Kaynarınar, Boğabağı, Akbük, Eşendere, Olcabük, Bodrum, Karaburun İskeleyi, Yeniliman, Kumbükü, Badembükü, Denizgiran, Eğriliman, Dikencik, Karareis, Kocadere ve Gerence olmak üzere Karaburun'da çok sayıda koy vardır.

Karaburun'a özel araçlarıyla gidecek olanların izlemesi gereken yol, İzmir-Çeşme otoyoludur. Karaburun çıkışının ardından kat edilecek mesafe ise yaklaşık 55 km. kadardır. Yol, kıyıdaki pek çok balıkçı köyü arasından geçer. İlçeye ulaşmak için İzmir, Üçkuyular'dan sefer düzenleyen midibüsler de kullanılabilir. Kış aylarında 1 saat 15 dakikada bir kalkan midibüsler, yaz sezonunda yarım saatte bir ilçeye gider. Karayoluyla Karaburun yolculuğu 2 saat 10 dakika sürer.

Oldukça engebeli olan arazide tarıma elverişli toprak oranı düşüktür. Yöredeki kısıtlı alanlarda, zeytin, enginar, üzüm, nergis ve sümbül yetiştirilmektedir. Özellikle nergis, Karaburun'un önde gelen geçim kaynaklarından. Antik çağda bile Karaburun'da yetiştirildiği bilinen nergis, Ege ve Akdeniz'e, hatta tüm dünyaya buradan yayılmıştır.

Karaburunlu balıkçılar daha çok kefal ve bazen de levrek avlar. Bu sular, nesli tükenme tehlikesi taşıyan Akdeniz foklarına da (Monachus monachus) ev sahipliği yapar.

Yerel yemeklerden en ünlüleri keşkek, dede sarığı, mısır böreği, can böreği, tas kapaması, kıvrma

tatlısıdır. Kelle keçi peyniri, acı kopanisti peyniri, Karaburun kefali, Sapıncık Köyü kara üzüm pekmezi ve Küçükbahçe çiçek balı ünlüdür.

Mordoğan

Nergis, sümbül buketi

Nergis ve sümbül çiçeklerinin anavatanı olarak da tanımlanan Mordoğan, Karaburun'un bir beldesidir. Burası mercan, karagöz ve çipura gibi Ege balıklarının bulunduğu, olta balıkçılığının da gözdesi bir beldedir. Adında taşıdığı mor renk, kasabada her daim olan ve bütün mekânlarını dolduran doğal bir dokudur. Mitolojik birçok öge bu topraklardan çıkmıştır. Zeus'un dev Mimas'ı Bozdağ altına gömmesi, Narkissos'un kendine aşkı yüzünden Nergis çiçeğine dönüşmesi, kıskanç Hera'nın İris'i Mimas tepelerinde gözcülükle görevlendirmesi gibi birçok mitolojik hikâye yöreye aittir.

Beldenin önemli tarihî yapıtları arasında, 15. yüzyılda yapılan Ayşekadın Camii ve muhteşem mimarisıyla Çatalkaya Camii bulunmaktadır. Mordoğan'ın birçok köyünde hâlâ geleneksel usullerle çalışan zeytinyağı değirmenleri de yörenin kültür mirasında önemli yer tutmaktadır. Türkiye'de, denizin en temiz ve güzel olduğu yörelerden biri olan bu bölge, mavi bayraklı koyları, altın kumlu plajları, gözlerden uzak, huzur içinde dinlenilebilecek koyları, oltayla avlanabilecek lezzetli balıklarıyla ziyaretçileri kucaklamaya hazırdır.

☉ Çeşme

Termal suyun altın kumsalla dansı

Çeşme, şifalı sıcak suları, altın kumu, güneşi, denizi, renkli yaşamı ve eğlenceli gece hayatıyla ünlü bir tatil beldesidir.

Çeşme - Ilica

Çeşme, İzmir'in en batı ucunda kendi adını taşıyan yarımada kurulmuştur.

Gemicilerce "küçük liman" diye adlandırılmışsa da, buz gibi suların aktığı çeşmelerinden dolayı yöreye "Çeşme" adı verilmiştir. Çeşme'nin Ildırı Köyü'nde ortaya çıkarılan Erythrai antik kentinin yanı sıra Çeşme'deki Osmanlı Dönemi'nden kalma kale, kervansaray, çok sayıda çeşme ve sivil mimari örnekleri, yörenin arkeolojik ve tarihî mirasını oluşturur.

İlk çağda Cyssus adıyla bilinen Çeşme, Anadolu'nun batı kıyısında, M.Ö. 1000 yıllarında 12 İon kentinden biri olan ve bugünkü Çeşme'nin 27 km. uzağında bulunan Erythrai'nin (Ildırı) iskelesi olmuştur. Çeşme'nin doğusundaki Kaleburnu'nda, M.Ö. 1000 yıllarına tarihlenen küçük bir yerleşimin daha var olduğu bilinmektedir. Erythrai, M.Ö. 6. yüzyılda geniş ve önemli bir yerleşim merkezi olmuştur. Son derece koruyucu bir limana sahip olan Erythrai, Mısır, Kıbrıs ve Batı ülkeleriyle ilişki kurmuş ve ticaretini geliştirmiştir.

Çeşme, Lidyalılar ve Perslerden sonra, Romalılarla Bizanslıların

hâkimiyetinde kalmış, Selçuklu, Aydınoğulları ve Osmanlı Dönemlerini sırasıyla yaşamıştır.

Çeşme, İzmir'e 77 km.'lik dar bir asfalt ve 80 km.'lik otoyol olmak üzere iki yolla bağlanır. Ayrıca, Çeşme'den Yunanistan ve İtalya'ya giden feribotlar, uluslararası ulaşımı mümkün kılar.

Mutfak Kültürü

Yemeklerin deniz ürünleri ağırlıklı olduğu Çeşme'de özellikle ahtapot, çipura, levrek ve midye ünlüdür. Çeşme'ye özgü incir reçeliyle sunulan "şeker işi", sakız muhallebisi, sakız reçeli, kuru sıkma köfte, kaz budu, bademli süt ve mangal sandviç (kumru) nefistir. Çeşme'nin lezzetli kavunu ve enginarı dünyanın birçok yerine ihraç edilmektedir.

Çeşme Kalesi

1508 yılında Osmanlı padişahı II. Bayezid tarafından yaptırılmıştır. Kalenin ilk inşaatı tam deniz kıyısına yapılmışsa da, sonraki yıllarda denizin doldurulması sonucu bugünkü hâlini almıştır. Kale, Osmanlı mimarisinin tüm özelliklerini taşır. Arkeoloji Müzesi'ni de içinde barındıran kalede Roma,

Selçuklu ve Osmanlı Dönemlerine ait eserlerle 1770 Osmanlı - Rus Deniz Savaşı'ndan kalan çeşitli malzemelerin sergilendiği iki ayrı galeri bulunmaktadır. Kalenin önünde, Rusların Çeşme baskını sırasında Kaptan-ı Derya olan ve Çeşme'yi bu baskından kurtaran "Cezayirli Hasan Paşa'nın Aslanlı Heykeli" görülebilir.

Kervansaray

1528 yılında Kanuni Sultan Süleyman tarafından yaptırılan Kervansaray iki katlıdır. Klasik Osmanlı Dönemi kervansaraylarından biridir. Mimarı, Ali Pabuççu'nun oğlu Ömer'dir. "U" planlı yapının ortasında geniş bir avlu vardır ve avlunun etrafında dükkân, depo ve odalar yer alır. Bu tarihî yapı günümüzde otel olarak hizmet vermektedir. Otel, hediyelik eşya, deri giysi ve kaliteli halılarıyla turistlere alışveriş imkânı sunar. Geceleri özellikle restoranlar, barlar ve gece kulüpleri etrafında son derece canlı, neşeli bir atmosfer yaşanır.

Çeşme İlıcaları

İzmir-Çeşme yolu üzerinde ve Çeşme'ye 5 km. uzaklıkta deniz kıyısında bulunan Çeşme İlıcaları, plaj ve kaplıca sularının bir arada

bulunduğu, dünyanın en ilginç ve ender termal merkezlerinden biridir. Termal suyun sıcaklığı 58 °C dolayındadır ve kronik romatizma, gut, şişmanlık gibi metabolizma bozukluklarıyla raşitizm, kadın ve deri hastalıkları, karaciğer ve idrar yolları hastalıkları için tedavi edici özelliğe sahiptir. Kaplıca civarında termal havuz ve banyolayla modern konaklama tesisleri vardır.

Şifne (Reisdere) Kaplıcası

Çeşme İlıcaları'nın 5 km. kuzeydoğusundaki Şifne Körfezi'nde küçük bir yarımada üzerinde bulunur. Çevresinde çeşitli konaklama tesisleri yer alır. Kaplıca, çeşitli hastalıkların tedavisinde destekleyici olarak kullanılmaktadır.

Yat Limanı

Çeşme Yarımadası'nın güneyi, Türkiye'nin belli başlı yat güzergâhlarından birini oluşturmaktadır. Çeşme-Kuşadası güzergâhı, yat turizmi altyapısının en gelişkin olduğu alandır. Çeşme Limanı, iki küçük tonajlı gemi ve 150 yatın barınabileceği iki ayrı bölüm olarak tasarlanmıştır. Yaz aylarında yat limanı olarak kullanılan bölüm, kış aylarında balıkçı barınağı işlevi görür.

Çeşme Marina

Alaçatı İskelesi

Alaçatı beldesinin güneyinde yan yana sıralanmış koylar, yatçılar için bir cennet niteliğindedir. İskelede 80 tekne barınabilmektedir. Yatların barınabilmesi için birçok imkân vardır.

Çeşme-Altinyunus Yat Limanı

70 büyük ve 40 küçük teknenin bağlanabildiği liman, geceleyen ya da konaklayan yatlara su, elektrik, telefon, bakım, onarım ve kışlama hizmetlerini verebilecek kapasitededir.

Alaçatı, Boyalık, Çeşme, Dalyanköy, Çiftlikköy, İlica ve İldırı yörelerindeki doğal plajlar, sportif aktiviteler için son derece elverişlidir.

Çeşme, kara avcılığından hoşlananlar için zengin bir yerdir. Avlar içinde en ilginç ve heyecan verici olanı domuz avıdır. Yetkili makamlardan gerekli izinler alındıktan sonra herkes domuz avına çıkabilir. Çeşme, keklik ve tavşan bakımından da zengindir. Bu hayvanların en çok görüldüğü mevsim, Eylül ile Aralık ayları arasındadır ve mevsim süresince avlanmak serbesttir. Avcılıkla ilgilenenleri Çeşme kışın da ağırlar.

Alaçatı Limanı, dünyanın sörf bölgeleri arasında en ilginç ve en güvenli çeşitliliği sunan bölgelerindedir. Sörf merkezi, berrak suyu olan bir koydur. Çeşitli rüzgâr koşulları ve ideal sörf alanıyla dünyanın önemli sörf merkezlerinden biridir.

Deniz suyu oldukça sığdır ve rüzgâr genellikle kuzeyden eser. Alaçatı'nın en önemli özelliği meltem rüzgârıdır ve şiddetli estiği günlerde dahi düzenli dalgalar oluşur. Akıntının da rüzgârla aynı yönde olması,

sörf yapanlara kolaylık sağlar. Alaçatı, meltem rüzgârına sahip bölgeler arasında hiç şüphesiz en güvenilir olanıdır. Burada dört ayrı rüzgâr Ege Bölgesi'nin içlerine uzanan Çeşme Yarımadası'nı okşar. Meltem, Lodos, Poyraz ve Gerence rüzgârları yıl boyunca bölgeyi ziyaret eder.

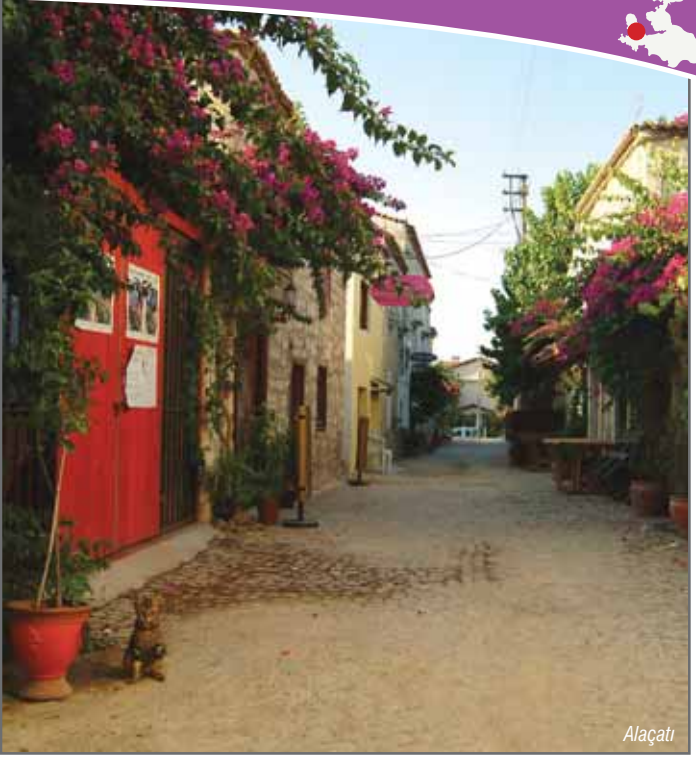
Sakız Ağacı

Çeşme'de 6000 yıldır var olan sakız ağaçları görülmeye değerdir. Bu ağaçlardan, sakız reçeli ve eşsiz sakız muhallebisi yapılır. Sakız, sofralardaki lezzet özelliğinin yanı sıra, ilaç ve boya üretiminde de kullanılır.

Anadolu'da sakız, tedavi amaçlı olarak binlerce yıl boyunca kullanılmıştır. Kuduza, yılan sokmalarına, mide rahatsızlıklarına, bağırsak ve akciğer hastalıklarına karşı sakızdan çeşitli ilaçlar yapılmıştır. 10. yüzyıldan sonra, sakızın ünü, Sakız Adası'nı aşarak yayılmış ve sakız dünyada meşhur olmuştur.

Çeşme Arkeoloji Müzesi

Daha çok Erythrai, Çeşme ilçe merkezi, Alaçatı, Kaleburnu ve Çeşme Körfezi'nden çıkan eserler, tarihî Çeşme Kalesi'nde bulunan Çeşme Arkeoloji Müzesi'nde sergilenmektedir. En önemli eserler, 6 Temmuz 1770 tarihinde Çeşme Körfezi'nde yapılan Osmanlı – Rus Savaşı sırasında batan gemi ve kadirgâlardan çıkan sualtı arkeoloji eserleriyle, Rusya Federasyonu'ndan getirilen bu olaya ait belgelerdir. Ayrıca müzede Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine ait arkeolojik ve etnografik eserlerle sikke koleksiyonu bulunmaktadır.

Alaçatı

Alaçatı

Sörf cenneti

16. yüzyılda Anadolu'nun dış ticaret kapısı Çeşme yöresiydi. Özellikle Cenevizli tüccarlar, Çeşme'nin karşısındaki Sakız Adası'na yerleşmişlerdir. Sakız Adası, 1556'da Osmanlıların eline geçince, Çeşme'nin ticari üstünlüğü, o döneme kadar yalnızca Batı Anadolu ürünlerinin satıldığı küçük bir ticaret merkezi olan İzmir'e geçmiştir. Öyle ki, Anadolu'nun başlıca ipek üretim merkezi olan Bursa yöresinin ipekleri Çeşme yoluyla Sakız Adası'na gönderilirken, bundan sonra ticaretin merkezi İzmir olmuştur.

1850'li yıllarda güneyi bataklık olan Alaçatı'da, zamanın sadrazamının buyruğuyla güneydeki doğal limana ulaşan bir kanal açılmış ve daha sonraları gemilerin yanaştığı bir liman hâline gelmiştir.

Günümüzden yüzyıl önce, bağcılığın geliştiği Alaçatı'da üretilen şarap dış ülkelere ihraç edilmekteydi. Bu yüzden Alaçatı şarabı dünyanın kaliteli şarapları arasında çoktan yerini almıştır. Alaçatı kiliselerinin en önemli süsleme figürleri de üzüm salkımlarıdır. 19. yüzyıldan önce Alaçatı ve çevresinde, Çeşme, Çiftlik, Köste ve Ovacık'la birlikte 45 bin kişi yaşamaktaydı.

1980'li yıllarda, tütün, kavun ve hayvancılık, Alaçatı'nın önemli gelir kaynaklarını oluştururken, artık tarım üretiminin yerini esnafılık, kısmen balıkçılık ve turizm almıştır.

Alaçatı'nın batısında, Çeşme sınırında yer alan Karadağ, sönmüş bir yanardağdır ve zengin termal kaynaklara sahiptir. Bucak merkezinin civarında, yağmur sularını taşımaya yarayan küçük dere yatakları bulunur. Alaçatı ovalarından Buca ovası üzerine kurulan Alaçatı-Kutlu Aktaş İçme Suyu Barajı, 1998 yılında hizmete girmiştir.

Yörenin tarıma elverişli topraklarında özellikle anason, enginar, soğan, kavun, mandalina, bergamut ve zeytin üretilmektedir. Alaçatı, son derece değerli olarak tanımlanan "sakız ağacı bahçeleri" sayesinde de ilgi odağıdır.

Güneyindeki doğal Alaçatı Limanı, devamlı esen rüzgârına rağmen düzenli dalgalı deniziyle dünyada sörf yapmaya elverişli çok önemli merkezlerden biridir. Yöre, Akdeniz ikliminin tüm özelliklerini taşır. Kışları yağışlı ve ılıman, yazları ise sıcak ve kurak geçer.

Alaçatı'nın termal suyu, insan sağlığına faydalı, tedavi edici özelliğindedir. Değişik oranlarda minerallere sahip termal su ve özel bitkilerin karışımıyla hazırlanan bitki banyoları, vitamin eksikliğine bağlı kemik, eklem ve iskelet sistemi rahatsızlıklarının tedavisinde etkilidir.

Bugün Alaçatı, bölgeye özgü mimari yapısıyla tasarlanan taş evleri, sardunya ve begonvillerle bezenmiş bahçeleri, pazar yeri, sempatik kafe ve lokantaları, butikleri, plaj kulüpleri ve otelleriyle kendine özgü ve sempatik bir köy kimliği taşıyan çok popüler bir beldedir.

Biliyor muydunuz?

Dünyadaki ilk metal sikke, Manisa'da bulunan tarihi Sart kentinde, Lidyalılar tarafından M.Ö. 640'ta basılmıştır.

Alaçati - Sörf

Ildırı (Erythrai)

İonya'nın sakin köşesi

Çeşme'nin 27 km. kuzeyindeki Ildırı Köyü'nde, küçük adacıkları olan güzel bir koyun çevresinde bulunan Erythrai, M.Ö. 7. yüzyılda oluşturulan dinî ve siyasi birlik olan İon birliği (Panionion) üyesi 12 kentten biriydi. Arkeolojik kalıntılarda M.Ö. 3000'de Erythros yönetiminde olan kolonistler tarafından kurulduğu anlaşılmaktadır. M.Ö. 6. yüzyılda oldukça önemli bir yerleşim merkezi olan Erythrai'nin Mısır, Kıbrıs ve Batı ülkeleriyle ilişkiler kurduğu ve deniz ticaretini geliştirdiği bilinmektedir. M.Ö. 4. yüzyılda ünlü Lade Deniz Savaşı'na katılmıştır. Yine aynı dönemde Perslerin egemenliğine girmiş ve M.Ö. 334'te Büyük İskender'in Anadolu'ya girmesiyle bağımsızlığına kavuşmuştur. Roma ve Bizans Dönemleri'nde önemini yitiren kent, 11. yüzyılda I. Kılıçarslan'ın kayınpederi Çaka Bey'in Çeşme'ye gelmesiyle Türklerin yönetimine geçmiştir. 1333 yılında adı Ildırı olarak değişmiştir.

Şehrin ortasındaki yüksek tepede, günümüzde kalıntıları görülen, bir akropol bulunur. Burada yapılan kazılarda, Athena Pallas Tapınağı'na adak olarak sunulmuş heykelcikler bulunmuştur. Buluntular içinde en önemlisi Arkaik Dönem'den kalma bir kadın heykelidir ve hâlen İzmir Arkeoloji Müzesi'nde sergilenmektedir. Kenti karadan çeviren surlar iyi korunmuştur. İon, Büyük İskender ve Generalleri ile, Roma Dönemlerine ait Devlet Agorası ve kutsal alan Herakleion bulunmaktadır.

Günümüzde gözden uzak bir deniz kasabası olan Ildırı, balık lokantaları ve keyifli gün batımıyla Çeşme'nin sunduğu sakin bir köşedir.

Ildırı - Erythrai

İzmir - Kuzey

İZMİR - KUZEY

© Menemen

Çömleğin tebessümü

Menemen'in Buruncuk Köyü bitişiğinde bulunan Larissa'nın (Buruncuk), 12 İon kentinden biri olduğu tahmin edilmektedir. Lydia ve Pers Dönemlerini yaşayan kent, Peleponnes Savaşları sırasında tümüyle yıkılmıştır. Daha sonra yeniden inşa edilen kent, Galatlar tarafından yağmalanmıştır.

1902 yılından beri sürdürülen kazılarda surlarla çevrili kent kalıntısı ortaya çıkarılmıştır. M.Ö. 700 yıllarından kalma akropolden günümüze yalnızca kent surları gelebilmiştir. M.Ö. 6. yüzyıldan kalma dinsel yapıların tümü ortaya çıkarılmıştır. Arkaik Dönem buluntuları İzmir Müzesi'nde, bir kısım pişmiş toprak ve keramik buluntular ise İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde sergilenmektedir.

Menemen'in Kesik Köyü'ndeki Panaztepe'de, M.Ö. 2000'lere ait mezar kalıntıları, Miken uygarlığına ait kent kalıntıları, Arkaik Dönem, Büyük İskender ve Generallerinin yönetim dönemlerine ait yapı kalıntılarıyla Roma ve İslam dönemlerine ait mezarlıklar bulunmaktadır.

© Foça

Akdeniz fokunun selamı

Homeros Destanı'nda adı geçen mitolojik kent Foça'nın simgeleri, horoz ve fok balığıdır. Deniz ve limana sahip bir yerleşim merkezi olan Foça, eski adıyla Phokaia, M.Ö. 546 yıllarında Pers egemenliğine girmiş, Büyük İskender zamanında da Seleukosların topraklarına katılmıştır. 12. ve 13. yüzyıllarda Cenevizlilerin eline geçen Foça, 1455 yılında, Fatih Sultan Mehmet zamanında, Osmanlı egemenliğine girmiştir.

Foça'da yapılan arkeolojik kazılarda bulunan keramik eserler, yerleşimin tarihinin M.Ö. 2000'e kadar eskiye dayandığını göstermektedir. M.Ö. 1200 tarihlerinde yaşanan Ege göçleriyle Dor istilâsından kaçan halklar, Anadolu'nun batısına yerleşmişlerdir. Bu halklardan Aioller tarafından M.Ö. 11. yüzyılda kurulmuş olan Foça'ya M.Ö. 9. yüzyılda İonlar yerleşmiş ve kente 5 km. uzunluğunda bir sur inşa etmişlerdir.

Siren Kayalıkları, Şeytan Hamamı, Foça-İzmir karayolunun 7. km.'sinde yer alan mono blok bir taş kütesinin oyulmasıyla oluşturulmuş Pers Mezar Anıtı, Beş Kapılar (Ceneviz) Kalesi, Osmanlı Dönemine ait Dış Kale, Fatih Camii, Kayalar Camii, Hafız Süleyman Camii ve Osmanlı Mezarlığı'yla Ege mimarisinin özelliklerini taşıyan sivil mimari yapıları, Foça'nın çevre değerlerini zenginleştiren unsurlardır.

Foça, Türkiye'nin tarihî, doğal ve kentsel sitin bir arada olduğu ender yerleşim yerlerinden biridir. Bu nedenle de Özel Çevre Koruma Bölgesi ilan edilmiştir.

M.Ö. 7. yüzyıldan başlayarak hızlı bir yükselme dönemine giren Phokaia kenti için, "Tarihin Babası" Heredotos, "M.Ö. 700'lerde denizcilikte büyük aşama kaydeden, 50 kürekli ve 500 insanı taşıyan teknelerle Akdeniz'de ulaşımı, ticareti sağlayan bir kent" demiştir.

Homeros'a göre, Phokaialılar, Adriyatik, Etruria, İberia ve İspanya'daki Tartessos'a kadar uzanan, döneminin en uzun deniz yolculuğunu yapmışlardır. 12 İon kentinden biri olarak Mısır'daki Naukratis kentiyile ticari ilişkiler kurmuş, Miletos'la deniz gücünü birleştirip Çanakakale

Boğazi'nda Lampsakos (Lapseki) ve Karadeniz kıyısında Amisos (Samsun) kentlerinin kurulmasına ön ayak olmuşlardır. Ayrıca, M.Ö. 600 yıllarında Güney Fransa'da Massalia (Marsilya), İspanya'da Emporion (Ampurios), Korsika'da Alalia, Güney İtalya'da Elea (Velia) ve Midilli'de Methymna kolonilerini kurmuşlardır.

Phokaia, M.Ö. 7. yüzyılda, İran'ın Susa kentinden başlayarak, Sardes'e kadar gelen, Ephesos ve Smyrna'dan geçerek Phokaia'ya ulaşan "Kral Yolu"nun geçtiği bir kent olarak da büyük önem taşımıştır.

Phokaia, İonia'daki ilk elektron sikkelerini basan kenttir. Bu sikkelerin ön yüzünde Zeus, Hera, Herakles ve Hermes'in tasvirlerine, arka yüzlerinde de griffon olarak adlandırılan kartal başlı, at kulaklı mitolojik figürlere ve boğa ve koç başı motiflerine yer verilmiştir.

Eski Foça - Siren Kayalıkları

Erken Hıristiyanlık Dönemi'nde Bizans İmparatorluğu'nun (Thrakesion Bölgesi'nin) piskoposluk merkezi olmuştur.

Foça'da tamamen Akdeniz iklimi hüküm sürer: Kışları yağışlı ve ılık, yazları ise kurak geçer. Üç yandan serin bir deniz havası alır. Yaz aylarının ortalama sıcaklığı 26, deniz suyu sıcaklığı ise 22 derecedir. Yaz mevsiminin en sıcak ayları Temmuz ve Ağustos'tur.

Mutfak Kültürü

Geleneksel Foça mutfağı, genel özellikleriyle Batı Anadolu kıyıları ve Ege adalarında yapılan tüm yemekleri içerir. Bununla birlikte balık çeşitleri, deniz ürünleri, zeytin, zeytinyağı, enginar ve yabani otlardan yapılan Foça'ya özgü lezzetlerden bazıları şunlardır: Balık çorbası, balık dolması, balık paçası, ızgara sardalye, kalamar dolması, kuzu etli enginar, yoğurtlu balık ve zeytinyağlı enginar dolması.

Foça ve çevresinde yetişen arapsaçı, ebegümeci, ısırğan otu, radika, rezene, tarakotu ve turp otundan nefis salatalar, mezeler ve börek içleri hazırlanmaktadır.

Siren Kayalıkları

Fok balıklarını andıran adacıklardan oluşan bu kayalıkların en büyüğü Orak Adası kayalıklarıdır. Homeros Destanı'nda bu yerden "yolunu şaşırان gemilerin çarptıkları kayalıklar" olarak söz edilir.

Kibele Açık Hava Tapınağı

Şeytan Hamamı (Loutros)

Can Dede Tepesi'nin eteğinde yer alan ve kaya mezar tipindeki yapı, Şeytan Hamamı olarak bilinir. İlçe merkezine 2 km. uzaklıktadır.

Taş Ev

Foça'ya 10 km. kala, yol kenarında yükselen bu kaya anıt mezar, yarı

yontulmuş şekildedir. M.Ö. 4. yüzyıla tarihlenen ve Pers etkisi taşıyan yapı, Lykia-Lydia geleneğinde inşa edilmiştir.

Kybele Açık Hava Tapınağı

Foça'daki Athena Tapınağı kalıntılarında 2600 yıllık griffon ve at heykelleri bulunmuştur. M.Ö. 580 yıllarına tarihlenen tapınakta kayalara oyulmuş nişleri görmek mümkündür. Geçmişte, bu nişlerin bazılarında Ana Tanrıça Kybele heykelleri yer almış, bazı nişler ise denizden gelenlerin adaklarını koyup tapınmaları için kullanılmıştır.

Beş Kapılar Kalesi

Bu antik kale, Michel Paleok tarafından 1275 yılında Cenevizli Manuel Zacharna'ya verilmiş ve zaman içinde Cenevizlilerce surları onarılmıştır. Phokaia'nın 1455 yılında Osmanlı topraklarına katılmasından sonra, surlar onarılarak şimdilerde dokuz tanesi ayırt edilebilen kulelerle donatılmıştır. Beş Kapılar Kalesi'nin kayıkhanesi günümüzde Açık Hava Tiyatrosu olarak kullanılmaktadır.

Dış Kale

Foça'nın güneybatısındaki Kale Burnu'nda Dış Kale ya da Ceneviz Kalesi olarak anılan kale, 1678 yılında Osmanlılar tarafından, bölgeyi korumak için stratejik bir noktada, bir boğazkesen olarak yapılmıştır. Bir burun üzerinde yer alan kale, doğuda savunma amacıyla anakaradan büyük bir hendekle ayrılmıştır. Sualtı arkeoloji araştırmaları sırasında kalenin açıklarında denizin dibinde taş gülleler bulunmuştur. Bu güllelerin, kaleden düşman gemilerine mancınıkla atılmış olduğu düşünülmektedir.

Fatih Camii

Kale içinde, Eski Adliye Sokağı üzerindedir. Camii, zamanla özgün durumunu yitirmişse de, günümüze ulaşmış bir yapıdır. 1455 yılında Foça'nın fethinden sonra Fatih Sultan Mehmet tarafından yaptırılmıştır. İlk inşasında klasik Osmanlı mimari tarzını taşımıştır.

Kayalar Camii

Kale içindedir. İnşaat tarihi ve kimin tarafından yapıldığı bilinmeyen camii, Geç Dönem Osmanlı mimari tarzının tüm özelliklerini gösterir. Yapının batısında sonradan eklenmiş bir şadırvan yer alır.

Hafız Süleyman Ağa Mescidi

Halk arasında Süleyman Ağa Mescidi olarak tanınan yapı, 1548 yılında Foça Kalesi Dizdarı Hamzaoğlu Mustafa tarafından yaptırılmıştır. Ancak yapının daha sonraki dönemlerde onarım gördüğü günümüzdeki görünüşünden anlaşılmaktadır.

Foça

Hamamlar

Osmanlı Dönemi'nden günümüze iki hamam gelebilmiştir. Her ikisi de Atatürk Mahallesi'nde yer alır. 115 ve 116. sokaklarının kesiştiği köşede bulunan hamam, ortası kubbeli, enine sıcaklıklı, çifte halvetli Türk hamamı sınıfına girer. Soyunmalık bölümü tümüyle yıkılmıştır. 118. Sokak'ta yer alan diğer hamam ise oldukça harap durumdadır. Bilinen Türk hamamlarından farklı bir mimariye sahip olmasının yanı sıra diğerinden daha sonra yapıldığı sanılmaktadır.

Foça Adaları

Foça'nın önlerinde, altı ıssız adadan oluşan bir ada grubudur: Orak Adası, İncir Adası, Kartdere Adası, Fener Adası, Hayırsız Ada ve Metalik Ada.

Orak Adası'nın güney kıyısında uzun bir çalılık kumsal yer alır. Yine Orak ile Hayırsız ve Kartdere'de 80 m. yüksekliğe ulaşan dik yarlar bulunur. Özellikle İncir Adası, turistler ve bölge halkı tarafından piknik alanı ve plaj olarak kullanılmaktadır. Adalar ve çevresindeki koylar, Türkiye'deki son Akdeniz foku kolonilerinden birine ev sahipliği yapar.

Foça Evleri

Geleneksel Foça evleri, kule evler, bitişik düzen evler, tek ev olmak üzere başlıca üç tiptir. Kule evler, Foça'nın dışında, dağınık olarak tek ya da topluca bulunurlar. Yüksekliklerinin cephe genişliğinden daha fazla olması nedeniyle, kule

ev olarak adlandırılırlar. Bitişik düzen evler bir sokak içerisinde karşılıklı ve bitişik düzende, yan yana yapılmışlardır. Bu evlerde ön bahçe yoktur ve yapılar doğrudan sokağa açılır. Tek ev tipi ise ayırık düzende, sıvasız yığma taş yapıdır.

Akdeniz Fokları

Foçalı denizcileri yüzyıllardan beri denizle süren mücadelesinde yalnız bırakmayan dostları, sevimli foklardır. Dünya üzerindeki toplam sayıları 350-400 civarında olan Akdeniz fokları, sadece Türkiye, Yunanistan ve Kuzeybatı Afrika sahillerinde yaşamaktadır.

Akdeniz foklarının bir kısmı Foça çevresindeki adaları yurt edinmiştir. Artan turizm ve balıkçılığa rağmen, bu adalardaki mağaraları ve kıyıları, yavrulamak, yavrularını büyütmek, dinlenmek ve güneşlenmek amacıyla kullanılmaktadır. Latince adı "Monachus monachus" olan Akdeniz fokları, karaya çıkma ihtiyacı duyarlar, ama yaşadıkları yerlerdeki insan faaliyetleri onları tedirgin eder. Dünyada neslinin tükenmesi tehlikesi bulunan 12 memeli türünden biridir.

Foça adalarında yaşayan Akdeniz foklarını korumak amacıyla Aslanburnu ve Deveboynu Burnu arasındaki adalarda 2 mil uzaklığa kadar yaklaşmak, ayrıca fokların görüldüğü Siren Kayalıkları ve Orak Adası'na 100 m.'den fazla yaklaşmak yasaklanmıştır.

Balıkçılık

Foça halkının geçimi, turizme olduğu kadar balıkçılığa da dayanmaktadır. Foçalıların yüzyıllardır tek değişmeyen gerçeği, hayatlarını denizden kazanmalarındır.

Balık çeşitlerinin zenginliğinden dolayı yöre, Ege sahillerindeki önemini korumaktadır. Foçalı balıkçıların avladığı barbun, çipura, kefal, levrek, mercan, mezgit gibi lezzetli balıkları hemen her gün taze ve ucuz olarak bulmak mümkündür.

● Aliağa

İzmir'in 60 km. kuzeyindeki Aliağa, tarih öncesi Aiolia ve Bergama uygarlıklarından izler taşır. Ege kıyılarında sayıları 30'u aşan Aiolia kentlerinin en büyük ve en önemlilerinden altısı, Aliağa ilçesi sınırları içindedir: Pitane (Çandarlı), Larissa (Buruncuk), Aigaia, Kyme (Nemrutkale), Myrina ve Gryneion (Çıftkale). Myrina, Aliağa'nın batısında, Kocaçay ağzındadır. Çeşitli dönemlere ait kalıntılar bulunmuştur. Yaklaşık 5000 mezar açılmıştır. 1881'de ilk nekropolde ele geçen toprak heykelcikler önemli buluntulardır.

Aliağa'nın kuzeyinde, Çıftkale mevkinde bulunan Kyme (Nemrut), Aiolia kentlerinin en büyüğüdür. Büyük İskender ve Generallerinin yönetim dönemlerinde güçlü bir liman ve ticaret kenti, Hıristiyanlık Dönemi'nde ise piskoposluk merkezi olmuştur. Kazı çalışmaları hâlen devam etmektedir. Kyme ve Myrina'daki kazılarda elde edilen bazı eserler İstanbul Arkeoloji Müzesi ve Paris Louvre Müzesi'nde sergilenmektedir.

Ayrıca, Karakuzu Köyü'ne 7 km. uzaklıktaki Aliağa Şelalesi ilçenin görülmeye değer doğal güzelliklerindendir.

● Dikili

Aristo'nun durağı

İzmir'in kuzeyinde, İzmir'e 120 km. uzaklıktadır. Yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çeken şirin bir ilçedir. Hem tarihî, hem de olağanüstü güzellikleriyle turistik Çandarlı beldesi Dikili'ye bağlıdır. Doğal güzellikleri arasında, Merdivenli Köyü'ndeki krater gölü, Demirtaş ve Deliktaş köylerindeki çamlık ve tarihî mağaralar bulunmaktadır. Dikili ilçesi ılıcalarıyla da oldukça ünlüdür. Nebiler, Bademli ve Kocaoba köylerinde sıcak su ılıcaları vardır. Uluslararası deniz taşımacılığına hizmet veren Dikili Limanı ise önemli bir gelir kaynağıdır.

Dikili'de tütün, pamuk, zeytin üreticiliği ve seracılık yapılmaktadır. Temiz plajları, termal kaynaklarının zenginliği hem iç, hem de dış turizm açısından önemlidir.

İlçede yapılan arkeolojik çalışmalar sonucunda, Dikili'nin M.Ö. 5000-4000 yıllarına dek uzanan bir geçmişi olduğu anlaşılmıştır. Ağıl Kale ve Kale Tepe ilk yerleşim merkezlerindendir. Arkeolojik bulgulara göre bu bölgede Akhaların yaşadığı ve kente Aternagus adı verildiği ortaya çıkmıştır. İlkçağda Lidyalılar, Persler, Frigyalılar, Mysialılar, Romalılar ve Bergamalılar, Ortaçağda ise Bizanslılar, Cenevizliler, Selçuklular ve

Biliyor muydunuz?

Tarihte Papirüsün yerini alan Parşömen Kağıdı Bergamalılar tarafından icat edilmiştir.

Çandarlı Kalesi

Osmanlılar, Dikili'ye hâkim olmuşlardır. Pek çok uygarlığın kucaklaştığı Dikili, Aristoteles ve Büyük İskender gibi ünlü kişilere de ev sahipliği yapmıştır.

Karaosmanoğulları'nın bölgede çiftlik kurup dikmelik yetiştirmiştir. Dikmelik yetiştiriciliğinden dolayı Dikmelik adını alan ilçe, daha sonra Dikili diye adlandırılmıştır.

Çandarlı

Ege Bölgesi'nin en eski yerleşim yerlerinden biridir. Beldenin, Dikili'ye bağlı bir Hitit yerleşimi olduğu tahmin edilmektedir. M.Ö. 2000 yıllarına tarihlenen buluntular ele geçirilmiştir. Bunlar arasında Troia-Yortan uygarlık dönemine ait seramik eserler önemlidir. İon ve Doğu stili vazolar, heykeller ve ilkçağa ait taş baltalarla çömlek parçaları bulunmuştur. Çok az kalıntı günümüze ulaşmıştır. II. Murat'ın ünlü sadrazamı Çandarlı Halil Paşa, 13-14. yüzyıllarda Cenevizlilerden kalma kaleyi restore ettirerek kalenin korunmasına katkıda bulunmuştur.

© Bergama (Pergamon)

Hekimliğin, yazılı bilginin ve Zeus'un görkemi Pergamon, İzmir'in 100 km. kuzeyinde, Bergama ilçe merkezinde bulunan antik kentin adıdır. Pergamon, eski çağlarda Mysia bölgesinin önemli merkezlerinden biri olmuştur. M.Ö. 282-133 arasında da Bergama Krallığı'nın başkenti olan kent, adını, bir söylence kahramanı olan Pergamos'tan alır: Pergamos, Teuthrania kralını öldürdükten sonra kenti ele geçirmiş ve kendi adını vermiştir. Başka bir söylenceye göre de Teuthrania Kralı Grynos, savaşta Pergamos'tan yardım istemiş, zaferden sonra iki kent kurdurarak birine onun onuruna Pergamon, ötekine ise Gryneion adını vermiştir.

Yazılı belgelerde Bergama'dan ilk kez M.Ö. 4. yüzyılın başlarında söz edilir. Başkent olduğu dönemde saray, tapınak, tiyatro gibi yapılar inşa edilmiş, kent kule ve surlarla çevrilmiştir. Krallık, Roma'ya bağlandıktan sonra da Batı Anadolu'nun sayılı kentlerinden biri olarak kalmıştır.

M.Ö. 283'te bağımsız bir krallık olan Bergama kenti, 150 yıl süresince tarih, kültür ve ticaret merkezi olarak var olmuştur.

Büyük İskender'in ünlü hazinesini Bergama Kalesi'nde saklaması nedeniyle, çeşitli krallıkların ve medeniyetlerin fethedilecek yer olarak gördüğü kent sürekli ilgi odağı olmuştur.

Eski kentin kalıntılarını, 1870'lerde Batı Anadolu'da demiryolu döşenmesinde çalışan Alman mühendis Carl Humann bulmuştur. Çok geçmeden, 1878 yılında, Pergamon'daki ilk araştırma ve kazı çalışmaları başlamıştır. Kazı ve onarım çalışmaları günümüzde de sürmektedir.

Bergama'nın güneybatısındaki Antik Dönem'in önemli sağlık merkezlerinden Asklepion, ilk yerleşim alanı olan 300 m. yükseklikteki dik bir tepe üzerindeki Akropol ve 2. yüzyıla tarihlenen Serapis Tapınağı (Kızıl Avlu) yörenin kültürel mirasına katkıda bulunur.

Akropol'deki ünlü Zeus Sunağı, 1897 yılında Almanya'ya götürülmüştür ve hâlen Berlin'deki Bergama Müzesi'nde sergilenmektedir.

Bergama, güzellik ılıcaları, Kozak Yaylası, plajları, Ayvalık'la deniz bağlantısı, gelişmiş dokumacılığı ve kilimciliğiyle ünlü bir ilçedir.

İlk çağda muhteşem abideleriyle büyük bir kent ve aynı adı taşıyan krallığın merkezi olmasının yanı sıra, ortaçağın önemli bir stratejik mevki, Karesioğullarının merkezi ve son olarak Osmanlı İmparatorluğu'nun önemli merkezlerindedir.

Akropol

“Üst ya da yukarı kent” anlamına gelen Akropol, son derece dik bir tepe üzerinde kurulmuştur. Yaklaşık 300 m. yükseklikteki bu tepeye, kıvrılarak tırmanan bir yoldan çıkılır. Kent yerleşiminin özelliği, dinî, askerî, resmî, sosyal ve ticari binaların iç içe, kendine özgü bir plan çerçevesinde yer almasıdır. İlk çağlardan bu yana iskân yeri olan tepenin üstünde Bergama Kral Sarayları, beş adet sarnıç ve cephanelik yer alır.

Binaların alt kısmında Athena Tapınağı yer alır. Ayrıca, kütüphane ve Trajan Tapınağı da bulunmaktadır. Bunların altındaki terasa Zeus Sunağı özenle yerleştirilmiştir. Dünyadaki en dik tiyatrolardan biri de buradadır. En aşağıdaki kısımda ise Gymnasium (Spor Okulu) ve Demeter Tapınağı bulunur.

Athena Tapınağı

Tiyatronun üstündeki terasa inşa edilmiş olan Athena Tapınağı, 6x10 m. sütunlu dor düzeninde bir yapıdır. Tapınağın temellerinden sadece bazı parçalar kalmış olmakla birlikte, batı kanadı kısmen 1,20 m. yüksekliğe değin korunmuştur. Tapınağın sütun ve alınlık parçaları hâlen Berlin Bergama Müzesi'ndedir. Kentin en önemli tapınağının Tanrıça Athena'ya ait olması, Assos, Erythrai, Foça, İzmir ve Milet'te de görüldüğü gibi, Batı Anadolu'nun yerleşmiş bir geleneğidir.

Athena Tapınağı, sanat, bilim ve kentin koruyucusu olduğuna inanılan zafer müjdecisi Tanrıça Athena adına yapılmış en eski baş tapınaktır.

Bergama Trajan Tapınağı

Burada ortaya çıkarılan yazıtlı sütun parçasında “Bunu Artemo’nun oğlu senin için dikti ey Triton’dan doğan tanrıça.” yazısı bulunmaktadır. Bizans Dönemi’nde (4. yüzyıl) tapınak alanının üzerine kilise inşa edilmiştir.

Bergama Kütüphanesi

Antik çağın İskenderiye’den sonra ikinci en önemli kütüphanesi olan bu yapı, Athena kutsal alanının kuzeyinde yer alır. Eskiden galerinin üst katından girilen kütüphanenin II. Eumenes devrine ait büyük bir okuma odası vardır. Tahta raflarla donatılmış kütüphanenin 3,50 m. yüksekliğindeki Athena heykeli Berlin Müzesi’ndedir. II. Eumenes Dönemi’nde zenginleşen kütüphanenin en büyük rakibi İskenderiye Kütüphanesi olmuştur. M.Ö. 2. yüzyılda büyük üne sahip olan Bergama Kütüphanesi, I. Attalos tarafından yaptırılmıştır. Bergama’nın koruyucu tanrıçası Athena’nın, ozan Homeros’un, Halikarnassoslu tarihçi Heredotos’un, Lesboslu kadın ozan Sapho’nun, Philotas’ın oğlu bilgin Apollonius’un, parşömeni Krates’le Irodikos’un ve Miletoslu müzisyen Timotheous’un heykel büstleri de kütüphanede yerlerini almıştır.

Bergama Kütüphanesi’nin ihtişamından rahatsızlık duyan Mısır kralı, İskenderiye Kütüphanesi’ni rakipsiz kılmak için, Bergama’ya Papirüs ihracını yasaklamıştır. Bu durumda çözüm Sardesli sanatçı Krates’ten gelmiştir: Keçi derisinden hazırladığı malzeme, Bergama Kâğıdı (Pergaminae Chartee) adıyla başarıyla kullanılır. Çok önemli bir buluş olan Bergama Kâğıdı, daha sonra Parşömen adını alır. Parşömenin icadıyla Bergama’da zengin bir edebi birikim oluşmuştur. Kent M.Ö. 133’te Roma yönetimine geçtiğinde, Bergama Kütüphanesi’ndeki eserlere Romalı bilginlerin ilgisi yoğun olmuşsa da, eserler Antonius tarafından Mısır Kraliçesi Kleopatra’ya hediye edilerek İskenderiye’ye gönderilmiştir.

Saraylar

Athena Tapınağı’nı çeviren eyvanlarla kütüphanenin hemen doğusunda, Bergama krallarının saraylarına ait kalıntılar yer alır.

Arsenaller

“Askeri malzeme deposu” olarak bilinen Arsenaller, akropolün kuzey ucunda sarayların ve Trajan Tapınağı’nın ötesinde bulunmaktaydı. Bunlar birbirine paralel beş uzun yapıdır.

Trajan Tapınağı

Akropolün en yüksek terasında, tanılaştırılan Roma İmparatoru Trajan için yapılmıştır. 68x58 m. büyüklüğündeki teras üzerinde yükselen tapınağın üç tarafı eyvanlarla çevrilidir. Tapınağın içinde, Trajan ve Hadrian’in devasa mermer heykellerinin başları bulunmuştur. Tapınak 1990 yılında restore edilmiştir.

Bergama Tiyatrosu

Tiyatro

Dik bir yamaç üzerindeki Bergama Tiyatrosu, döneminin en güzel mimari eserlerindedir. Batı Anadolu'nun en dik tiyatrosu olan yapı 10 bin kişiliktir. Ahşap olan portatif sahne binası kendisine özgüdür. Yalnızca oyun günleri kurulup oyun bittikten sonra kaldırılıyordu.

Dionysos Tapınağı

Bergamalılar bu göz alıcı tapınağı özel bir düşünceyle, 250 m.'lik tiyatro terasının kuzeyinde, bütün gezi yerine egemen olacak şekilde 2. yüzyılda inşa etmişlerdir. Sunağıyla birlikte çok iyi korunmuş olan tapınak, bir podyum üzerinde yükselen İon düzeninde yapılmış zengin profilli bir mabettir. Uzun bir yolun bitiş noktasında yer alışı ve bütün gözleri üzerinde toplayan bir anıt oluşuyla bu eser, Roma sanat anlayışını etkilemekle kalmamış, Avrupa Barok Mimarisi'ne de yansımıştır.

Zeus Sunağı

II. Eumenes Dönemi'nde (M.Ö. 197-159), I. Attalos'un Galatlara karşı kazandığı zaferin anısına Tanrı Zeus'a adanmıştır. Bu muhteşem sunak için Romalı yazar L. Ampelius, Dünya Harikaları adlı eserinde, "Bergama'da mermerden kırk ayak yüksekliğinde, görkemli kabartmalarla süslü büyük bir sunak vardır. Tanrılarla devlerin savaşını göstermektedir." demiştir. Mimari yapısı, yüksek kabartmaları, tasvirlerde işlenen mitolojik konuları ve devasa boyutuyla (genişliği ve derinliği) oldukça etkileyici bir eserdir.

Agora

Zeus Sunağı'nın güneyinde yukarı Agora yer alır. Tüccarların tanrısı Hermes'e ait Agora, Dor üslubunda yapılmıştır. Meydanın batı kenarında Demeter Tapınağı'nın temelleri görülmektedir.

Gymnasiumlar

Bergama kentinin üst üste üç ayrı terasına görkemli üç Gymnasium (eğitim merkezi) yapmıştır. Ele geçen yazıtlardan alttaki terasların çocuklara, ortadaki terasın delikanlılara, üstteki terasın ise büyüklere ait olduğu anlaşılmıştır.

Asklepion

Efsaneye göre, Thesselya kralının kızı Koronis, Tanrı Apollon'dan hamileyken başka bir erkeği sever. Bunu öğrenen Apollon, Koronis'i yakarak cezalandırır. Ancak Koronis'in karnındaki bebek Asklepios'u kurtarıp At Adam Kherion'a büyütmesi için verir. Kherion, şifalı sulardan ve otlardan faydalanarak yaşamını sürdürüyordur ve Asklepios'u hekimlik sanatını öğreterek yetiştirir. Asklepios'un zaman içinde ölüleri bile diriltmesi, baş tanrı Zeus'u rahatsız eder ve cezalandırmak için üzerine gönderdiği yıldırımlarla Asklepios'u öldürür. Buna çok üzülen Apollon, oğlu Asklepios'u gökyüzüne alarak burçlar arasına yerleştirir.

Günümüzde sağlık ve hekimliğin sembolü olarak kullanılan yılan, Asklepion'un simgelerinden biridir. Asklepios, elinde yılan sarılı asası, ayağında sandaletleri ve sakallı olarak tasvir edilmiştir.

Sağlık tanrısı Asklepios'a adanan tapınakların bulunduğu yerlerde kurulan sağlık merkezlerinin en ünlüleri arasında anılan ve Bergama'da bulunan Asklepion'un tarihî yapıları ziyaretçileri büyüler.

Bergamalı Aristohminos'un oğlu Arkias tarafından M.Ö. 4. yüzyılda kurulan sağlık merkezi için tarihî kaynaklarda "ölümün yasaklandığı, vasiyetnamelerin açılmadığı yer" tanımı yapılmaktadır. Sütunlu bir

caddeden girilen merkezde, şifalı su, çamur kürü, spor, tiyatro, psikoterapi gibi günümüzde dahi geçerliliğini koruyan tedavi yöntemlerinin ilk uygulamaları gerçekleştirilmiştir. Hemen solda bulunan ve 150 yıllarında başlıklarla yapılan Asklepion Tapınağı'nda hastaların iyileşmesi için su sesi ve telkinlerden faydalanılmıştır.

Bergama Asklepion'unu oluşturan ilk tapınağın Ayvazalı yöresinde, kutsal çeşmenin yanındaki kayalık alanda kurulduğu söylenir. Bergama Krallığı Dönemi'nde (M.Ö. 280-133) Asklepion'da büyük kalkınma yaşandığı, mermer yapıtlarla kentin donatıldığı bilinmektedir.

Daha sonraki dönemlerde çeşitli savaş ve yıkım yaşayan tarihî merkez, M.Ö. 183-173 tarihlerinde Bergama'yla birlikte yapılandırılmış ve genişletilmiştir. Bu dönemde İon düzenindeki mermer tapınak kayalıklar üstünde yükselmiş, tedavi salonları, kutsal su için taş çeşme ve havuz yapılmıştır. Ancak, M.Ö. 156'da Bithynia kralı, Asklepion'u yağmalamış ve Asklepios Heykeli dahil değerli tüm heykel ve sanat ürünlerini alıp ülkesine götürmüştür.

Kaynaklara göre, Bergama Kralı III. Attalos Dönemi'nde, Asklepios'un sağlık merkezi "Kral Kutsal Yeri" olarak adlandırılmış, kralın heykeli, tanrı heykelinin yanına konumlandırılarak adlarına kurban kesilmeye başlanmıştır. M.Ö. 1. yüzyılın ikinci yarısında Asklepion önemini tekrar kazanmış, 138-161 tarihleri arasında koridor, havuz ve tedavi bölümleri yapılmıştır.

2. yüzyılda Bergama'ya gelen, tarihçilerin en büyük kaynağı olan söylevci Aristides, Asklepion'la ilgili olarak "Tüm sağlığımı, Asklepios, sana borçluyum, sana gizemsi bir aşkla bağlıyım." demiştir. Ancak, 3.

Bergama - Asklepiyon

yüzyıldaki büyük depremle yapılar tahrip olmuştur. Hıristiyanlığın yayılmasıyla Asklepiyon Tapınağı kilise olarak kullanılmıştır.

Serapis Tapınağı

Eski Bergama'nın en büyük yapısı, halkın "Kızıl Avlu" olarak adlandırdığı, kırmızı tuğlayla inşa edilmiş ve Mısır tanrılarına adanmış tapınaktır. Bu tapınak günümüzde Bergama kentinin içinde kalmıştır.

Ulu Camii

Bergama Çayı'nın sol sahilinde ve Tekke Boğazı'na giden yolun başında bulunan Ulu Camii, 1398-1399 yıllarda kurulmuştur. Camii, dikdörtgen planlı bir yapıya sahiptir.

Şadırvan Camii

Selçuk minaresinin yanında ve kendi adıyla anılan bölgededir.

Biliyor muydunuz?

- II. Dünya Savaşı sırasında ülkelerinden kaçanlar için Türkiye güvenilir bir ülke olarak hizmet vermiştir.
- Eski Foçalılar Batı Akdeniz'de bir çok koloni kurmuşlardır. Bunlardan bazıları İtalya'da "Velia", İspanya'da "Ampurias" ve Fransa'da "Marsilya" dır.

Kapı üzerindeki mermer yazıttan, 1550 yılında, Osman oğlu Hacı Hasan tarafından yaptırıldığı anlaşılmaktadır. Avluda bulunan şadırvanın Bergama Voyvodası Abdullah Ağa tarafından 1824 yılında yaptırıldığı anlaşılmaktadır.

Selçuk Minaresi

Şadırvan Camii yanındadır. "Arap Camii" diye anılan yapı yıkılmış ve günümüze yalnız minaresi kalmıştır. "Güçük Minare" ve "Çinili Minare" adlarıyla da anılır. Yapının biçimi ve süslemeleri minarenin Selçuklu yapıtı olduğunu kanıtlamaktadır.

Bergama'da yer alan diğer tarihsel yapılar arasında Kurşunlu Camii, pazar yerindeki Hacı Hekim Camii, Asklepiyon yolu üzerindeki Camii, Yeni Camii ve Emir Sultan Minaresi sayılabilir.

Çukur Han

İnşa tarzına göre, hanın 14-15. yüzyıllarda yapıldığı tahmin edilmektedir.

Taş Han

Rüştiye Mektebi caddesinde ve Küplühamam'ın yanındadır. Kapısı üzerinde bulunan kitabeye göre, 1432 yılında Sultan Mehmet'in oğlu Sultan Murat zamanında, Hatip Mahmut'un oğlu Hibeytullah tarafından yaptırılmıştır. Kitabenin bulunduğu açıklık, yontulu taşla işlenmiş ve bunun altına klasik (9 taşlı) basık Türk kemeri ve mermer levhalar yerleştirilmiştir.

Kozak Yaylası

Bergama'ya 20 km. uzaklıktaki Kozak Yaylası'na Bergama-Ayvalık bağlantılı yol güzergâhından gidilebilir. Doğa yürüyüşüne ilgi duyanlar ve yerel dokumaları tanımak isteyenler için önerilir.

Güzellik İlicası

Bergama'ya 4 km. uzaklıktaki Güzellik İlicası, kubbeli ve iki mermer havuzlu bir kaplıcaya sahiptir. Bergama Kralı Eumenes Dönemi'nde kurulduğu belirtilen kaplıca, "Eskülap Banyoları" adıyla yüzyıllarca ününü sürdürmüştür. Günümüzde kaplıca ağaçlık bir alanda bulunmakta olup, etkileyici doğal güzelliğe sahiptir.

Kaplıcada su sıcaklığı 35 °C dolayındadır. İçinde sodyum bikarbonat ve sülfat bulunan kaplıca suyu, romatizma, nevralsi ve kalp hastalıklarına iyi gelmektedir. Tarihte, Kleopatra'nın Bergama'yı ziyaretinde bu kaplıcada yıkanarak güzelleştiği rivayet edilir.

Bergama Kızıl Avlu

Parşömen - Bergama Evleri

Bergama Evleri

Kalın dış duvarları, iç sofalı planları, yığma yapı gereklerine bağlı pencere boyutlarıyla Bergama evleri, ısı kontrolü açısından önemli özelliklere sahiptir. Geleneksel Türk evinin, üst katlardaki çıkıntılarla dışa açılma olanağı yoktur ve alt ve üst katları hemen hemen aynı büyüklüktedir. Az sayıdaki evde, Sakız Adası mimarisine özgü ahşap bir cumba ve balkon şeklinde çıkıntılarla bu özellik biraz değişebilmektedir.

Bergama Arkeoloji Müzesi

1924 yılında kurulan Arkeoloji ve Etnografya Müzesi, daha sonra 1933 yılında inşasına başlanan günümüzün modern binasına, Alman Arkeoloji Enstitüsü'nün de katkılarıyla 1936 yılında kavuşmuştur. Müzede arkeolojik, etnografik eserler ve sikkelerden oluşan 10 bini aşkın parça bulunmaktadır. Arkeolojik eserler, Tunç Çağı, Arkaik, Klasik, Büyük İskender ve Generalleri Dönemleri, Roma ve Bizans dönemlerine aittir. Etnografik eserler, Osmanlı

Biliyor muydunuz?

Yazı Anadolu insanı tarafından oldukça eski dönemlerde kullanılmıştır. Bugünkü Kayseri'de Asur Ticaret Kolonileri Çağı'na ait merkezlerden Kül-tepe Karum'da bulunan en eski pişmiş yazılı tabletler, M.Ö. 1950 yıllarına tarihlenmektedir.

devrine ve Bergama yöresine ait malzemelerden oluşmaktadır.

Müzenin dış bahçesinde mezar taşları ve lahitler sergilenmektedir. İç bahçede ise kronolojik sıraya göre mimari parçalar, alçak kabartmalar, devasa heykeller ve taş yazıtlar sergilenmektedir.

Bergama'da dokumacılık oldukça gelişmiştir ve özellikle kilimleriyle ün yapmıştır. Çarşaf, gömleklik kumaş, ince ve pamuklu dokumalar, yünden heybeler, seccade, kilim ve halı dokunmaktadır.

Bergama Çayı boyunca tabak dükkânları görmeye değerdir. Eski yıllardan beri Türklerin babadan oğula devrettiği tabakçılık, aile işletmeciliği olarak devam ettirilmesinin yanı sıra büyük şirketlerce de yürütülmektedir.

© Allianoı

Kaplıca prensesi

Allianoı Sağlık Merkezi, yöredeki sıcak su nedeniyle Bergama'nın 18 km. kuzeydoğusunda kurulmuştur. Yortanlı Barajı yatağında bulunan antik merkezde sürdürülen kazı çalışmalarıyla arkeolojik eserler kurtarılmaya çalışılmaktadır. Güncelliğini koruyan kazılar, paha biçilemeyen "Nimphe Heykeli'nin- Su Perisi" bulunmasıyla kentin önemine yeni bir boyut kazandırmıştır. Ege havzasındaki sayılı sağlık merkezlerden biri kabul edilen Allianoı'de hidroterapi (su ile tedavi) yapıldığı bilinmektedir. M.Ö. 2. yüzyılda küçük bir sağlık merkezi, belki de bir kült olarak kullanılan Allianoı, 2. yüzyılda Roma İmparatoru Hadrianus ile birlikte görkemli bir yerleşim ve sağlık merkezi hâline gelmiştir.

Bergama Arkeoloji Müzesi

Nymphe (Su Perisi) - Alliano

11. yüzyıla kadar aralıksız olarak kullanılmıştır. Buradaki Roma köprüsü ve hamamı hâlen ayaktadır.

Prehistorik kültürlerin varlığını kanıtlayan çakmaktaşı aletleri de kazılar sırasında bulunmuş, ayrıca geç antik çağ mutfağını yansıtan maşrapa, tartılar, tencere ve tava, ağırlık birimleri, antik Grek ve Roma dünyasında hekimliğin ve tıp biliminin Sağlık Tanrısı Asklepios büstü, Roma Hamamı'nın mozaikleri, vazolar, bir alt geçit ve antik merkezin bir bölümü gün yüzüne çıkarılmıştır.

Antik kent, Şubat 2011'de Yortanlı Baraj Gölü suları altında kalmıştır.

İzmir ve çevresinde bunların dışında daha başka antik yerleşim yerleri de vardır. Bunlar arasında, Bergama Kozak Yaylası'ndaki Perpene, Dikili'deki Atterneus, Gümüldür Ürkmez'deki Lebedos ve Ödemiş yakınlarındaki Hypaiapa sayılabilir.

Bergama

İzmir - Doğu

Çakırağa Konağı - Birgi

İZMİR - DOĞU

© Kemalpaşa

İzmir'in 29 km. doğusunda yer alan Kemalpaşa ilçesinin tarihî geçmişi M.Ö. 1300'lere dek uzanır. Akadlar ve Hititlerden başlayarak Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine kadar pek çok medeniyete sahne olan Kemalpaşa, Helen, Roma ve Bizans dönemlerinde Sart ve İon kentleri arasında kervan yollarının uğrak yeri olmuştur. Antik adı Nymphaion olarak bilinen günümüz Kemalpaşa ilçesi, Nif Dağı eteklerinde, 200 m. yükseklikte kurulmuştur.

Hitit Kabartması, Kemalpaşa'nın Karabel Geçidi'ndedir. Torbalı yolu üzerinde (8 km.) bir Hitit askeri kabartması olan Luwi savaşçı figürü bulunmaktadır. Arkeolojik değeri yüksek olan bu kabartma, Ege Bölgesi'nde Hititlerden kalma tek örnek olarak bilinmektedir.

Kemalpaşa'nın tarihi sembolü olan "Kız Kulesi" Bizans Dönemi'nde saray olarak yapılmış ve pek çok efsaneye konu olmuş bir yapıdır.

Kemalpaşa kirazı ve çam ormanları dünyaca ünlüdür.

Ayrıca Kurudere Köyünde bulunan boncuk imalat ocaklarını gezebilir; Alaş Kırmızı Üretim Çiftliği'nde kırmızı içip, Asya Türk yemeklerinden tadabilir ve ilçenin doğal parkurlarında atlı doğa gezisi yapabilirsiniz.

© Ödemiş

İzmir'in 113 km. doğusunda yer alan Ödemiş İlçesinin kuzeyinde bulunan Hypaiapa antik kenti kalıntıları, yörenin yerleşim tarihinin ilk çağlara uzandığını göstermektedir. Ödemiş yöresinin tarihsel önemi, yakınlarında bulunan Birgi'nin Aydınoğulları Dönemi'nde başkent olmasıyla başlamıştır. Birgi, Ödemiş ilçesine bağlı (8 km. mesafede) büyük ölçüde özgünlüğünü koruyan bir kasabadır. Selçuklu ve Osmanlı mimarisinin seçkin örnekleri, 18. ve 19. yüzyıl sivil mimari yapılarının oluşturduğu kültürel birikim ve mimari çevre zenginliğiyle doğal çevre güzellikleri, yörede çok önemli düzeyde turizm potansiyeli yaratmaktadır. Birgi, 1994 yılında inanç turizmi kapsamına alınmıştır. Ahşap Türk evlerinin en güzel örneklerinden olan üç katlı Çakırağa Konağı, İmam-ı Birgivi Medresesi, Sultan Şah Türbesi görülmeye değer eserlerdendir. Ayrıca Ödemiş'in meşhur pazarının (Cumartesi) gezilmesi ve Ödemiş Kebabı'nın tadılması tavsiye edilir.

Bozdağ - Gölcük

Ödemiş'te bulunan Bozdağlar, yaz döneminde doğa yürüyüşü, dinlenme, kış döneminde dağcılık ve kayak için elverişlidir. Ayrıca yamaç paraşütü her mevsim yapılmaktadır.

Biliyor muydunuz?

- Kuzeyde Karadeniz, batıda Ege, güneyde Akdeniz'le çevrelenen Anadolu toprakları, 12 bin yılı aşkın bir süredir sayısız kültür ve inancın buluşma noktası olmuştur.

KÜLTÜREL MİRAS ÇOK KIRILGANDIR

Dünyadaki kültürel miras büyük bir yap-boz gibidir. Her eser, her cisim bu resmin yeri doldurulamaz bir parçasıdır. Herbiri bize, kökenlerimiz, gelişmemiz ve bugünkü yaşamlarımız hakkında bilgi verir, diğer kültürleri anlamamıza ve takdir etmemize yardım eder. Her keşif, her yeni tercüme bu yap-boza bir parça daha eklemekte ve resmi daha anlaşılır hale getirmektedir. Gelecek nesillerin de aynı olanaklara sahip olabilmesi için herbir parçanın korunmasını sağlamak zorundayız.

Bugün birçok insan kültürel mirasın deprem ve sel gibi ani doğal felaketlerden, kirlenme gibi yavaş ilerleyen süreçlerden ve insanlığın diğer faaliyetlerinden kaynaklanan risklere maruz kaldığının bilincinde değildir. Eski çömlüklerden yada mozaiklerden hatıra amacıyla küçük parçalar alınması gibi en masum görülen hareketler bile, binlerce kişi tarafından tekrarlandığında yıkıcı bir özellik göstermektedir. Tekstil, taş yada metal bir nesneye dokunulması onun üzerinde yağ izi yada terden kaynaklanan asit bırakmaktadır. Bir tarihi yapıya tırmanılması onun aşınmasına ve dağılmasına neden olmaktadır. Yazı yazılması yada isim kazınması giderilmesi imkansız zararlara neden olmaktadır. Dar ve kalabalık ortamlarda büyük poşetlerle yada sırt çantaları ile dolaşılması bir parçayı devirebilir yada duvardaki bir resmi çizerek tahrip olmasına neden olabilir. Farkında olmadan kültürel mirasın yok edilmesine katkıda bulunduğumuz sayısız yol vardır.

2020 yılında biz ziyaretçilerin sayısı dünya çapında 1.6 milyara ulaşacaktır. Haydi kültürel mirasımızı korumak, çeşitlilik ve zenginliğinden yararlanmak için bir araya gelelim.

Kültür Varlıklarını Koruma ve Restorasyon Uluslararası Merkezi (ICCR0M)

UNESCO DÜNYA MİRAS LİSTESİ'NDE TÜRKİYE

Türkiye'nin UNESCO Dünya Miras Listesi'ndeki doğal ve kültürel varlıkları

- İstanbul'un Tarihi Alanları [1985]
- Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası (Sivas) [1985]
- Hattuşa (Boğazköy) - Hitit Başkenti (Çorum) [1986]
- Nemrut Dağı (Adıyaman - Kahta) [1987]
- Xanthos-Letoon (Antalya - Muğla) [1988]
- Safranbolu Şehri (Karabük) [1994]
- Troya Antik Kenti (Çanakkale) [1998]
- Edirne Selimiye Camii ve Külliyesi (Edirne) [2011]
- Çatalhöyük Neolitik Kenti (Konya) [2012]
- Bergama Çok Katmanlı Kültürel Peyzaj Alanı (İzmir) [2014]
- Bursa ve Cumalıkızık: Osmanlı İmparatorluğunun Doğuşu (Bursa) [2014]
- Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri (2015)
- Efes (İzmir) (2015)
- Göreme Milli Parkı ve Kapadokya (Nevşehir) [1985]
- Pamukkale-Hierapolis (Denizli) [1988]

UNESCO'nun (2000) geçici Dünya Miras Listesinde yer alan Türkiye'deki doğal ve kültürel varlıklar

- Karain Mağarası (1994)
- Sümela Meryem Ana Manastırı (2000)
- Alahan Manastırı (2000)
- Aya Nikola Kilisesi (2000)
- Harran ve Şanlıurfa (2000)
- Ahlat Mezartaşları, Van Urartu ve Osmanlı Kaleleri (2000)
- Denizli'den Doğubeyazıt'a Selçuklu Kervansarayları (2000)
- Konya, Selçuklu Uygarlığı Başkenti (2000)
- Alanya Kalesi ve Tersanesi (2000)
- Mardin Kültürel Peyzaj (2000)
- Aziz Pavlos (St. Paul) Kilisesi, Kuyusu ve Çevrelerindeki Tarihi Mahalleler (2000)
- İshak Paşa Sarayı (2000)
- Kekova, Kaş (2000)
- Güllük Dağı - Termessos Milli Parkı (2000)
- Afrodisyas Arkeolojik Ören Yeri (2009)
- Likya Uygarlığı Antik Kentleri (2009)
- Sagalassos Arkeolojik Ören Yeri (2009)
- Perge Arkeolojik Ören Yeri (2009)
- Beyşehir, Eşrefoğlu Camii, Konya (2011)
- Hatay, St. Pierre Kilisesi (2011)
- Göbeklitepe Arkeolojik Alan, Şanlıurfa (2011)
- Kars, Ani Tarihi Kenti (2012)
- Kütahya, Aizanoi Antik Kenti (2012)
- Muğla, Beçin Ortaçağ Kenti (2012)
- İzmir, Birgi Tarihi Kenti (2012)
- Ankara, Gordion (2012)
- Nevşehir, Hacı Bektaş Veli Türbesi (2012)
- Muğla, Hekatomnos Anıt Mezarı Ve Kutsal Alanı (2012)
- Niğde, Niğde'nin Tarihi Anıtları (2012)
- Mersin, Mamure Kalesi (2012)
- Eskişehir, Odunpazarı Tarihi Kent Merkezi (2012)
- Gaziantep, Yesemek Taşocağı Ve Heykel Atölyesi (2012)
- Gaziantep, Zeugma Arkeolojik Sit Alanı (2012)

TÜRKİYE GENEL BİLGİLERİ

Yönetim Şekli

Cumhuriyet

Başkent

Ankara

Kuruluş Tarihi

29 EKİM 1923

Dil

Türkçe (Resmi Dil)

Din

% 99 Müslüman

Yüzölçümü

814.578 km. (% 97 Asya, %3 Avrupa)

Dünyadaki Yeri

26 ve 45 doğu meridyenleri ile 36 ve 42 kuzey paralelleri

Saat Dilimi

Türkiye'de kış saati, Ekim'den Mart'a kadar GMT+2; CET+1 ve EST(US)+7'dir. Nisan'dan Ekim'e kadar yerel yaz saati GMT+3'tür.

Kıyı Sınırları

Güney'de Akdeniz, batıda Ege Denizi, kuzeyde Karadeniz

İklim

Türkiye iklim şartlarının ılımlı olduğu coğrafya bölgesinde bulunmasına rağmen, değişik tabiat örtüsü ve sahile paralel belirli dağlar, iklim şartlarında bölgeler arası önemli değişiklikler gösterir. Bu nedenle seyahat öncesinde iklim-hava durumu bilgilerinin edinilmesi faydalıdır. (Örn: Sahil bölgeleri yumuşak iklim gösterirken, İç Anadolu platosu sınırlı yağışlarla çok sıcak yazlar ve çok soğuk kışları yaşar.)

En büyük şehirleri

İstanbul, Ankara, İzmir, Adana

Para birimi

Türk Lirası (₺)

Elektrik Şebekesi

Türkiye'de kullanılan güç sistemi 220 V AC, 50 Hz'dir. Standart kıtasal iki uçlu prizler (topraklı) kullanılır.

Telefon kodu

+90 (Uluslararası)

Resmi Bayramlar

23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı

1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü

19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı

30 Ağustos Zafer Bayramı

29 Ekim Cumhuriyet Bayramı

Dini Bayramlar: Ramazan (Şeker) ve Kurban Bayramları dini bayramlar olarak kutlanır. (Rumi Takvime göre belirlendiklerinden yıl içinde tarihleri değişmektedir.)

Cep Telefonu Kullanımı

İki dalga bandı bulunmaktadır: 900 ve 1800 MHz. Lokal GSM operatörlerinin kontrollü hatları bulunmaktadır.

İnternet uzantısı

.tr

İZMİR VE İLÇELERİ İÇİN İLETİŞİM BİLGİLERİ

Acil Durum Numaraları

Hızır Acil Servis 112

İtfaiye 110

Trafik 154

Polis 155

Jandarma 156

Sahil Güvenlik 158

Orman Yangını 177

Sağlık Danışma 184

Önemli İnternet Adresleri

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

www.kulturturizm.gov.tr

T.C. Dışişleri Bakanlığı

www.mfa.gov.tr

T.C. Sağlık Bakanlığı

www.saglik.gov.tr

Emniyet Genel Müdürlüğü

www.egm.gov.tr

T.C. Devlet Demiryolları

www.tcdd.gov.tr

Türk Hava Yolları

www.thy.com.tr

İzmir Büyükşehir Belediyesi

www.izmir.bel.tr

İzmir İl Kültür ve Turizm Md.

www.izmirkulturturizm.gov.tr

İzmir Kuş Cenneti

www.izmirkuscenneti.gov.tr

Doğal Yaşam Parkı

www.izmirdogalyasamparki.gov.tr

İzmir Kent Portalı

www.izmir.com.tr

İZBAN - İzmir Banliyö Sistemi

www.izban.com.tr

İzmir Metro A.Ş.

www.izmirmetro.com.tr

Ulaşım

T.C. Devlet Demiryolları Rezervasyon

Tel: (0-232) 484 53 53
464 31 31

T.C. Devlet Demiryolları Basmane Tren Garı

Danışma
Tel: (0 - 232) 484 86 38

T.C. Devlet Demiryolları Alsancak Tren Garı

Danışma
Tel: (0 - 232) 464 77 95

Adnan Menderes Havalimanı

Santral
Tel: (0-232) 274 26 26

HAVAŞ Havalimanı Ulaşım

Tel: (0-232) 274 20 84

THY Rezervasyon

Tel: (0 - 232) 444 08 49

Karayolları Bölge Müdürlüğü

Tel: (0 - 232) 435 84 00

Şehirlerarası Otobüs İşletmesi Terminali

Tel: (0 - 232) 472 10 10

İzmir Liman İşletmeleri

Danışma
Tel: (0-232) 463 16 00

Konak Vapur İskelesi

Tel: (0-232) 484 98 56

Karşıyaka Vapur İskelesi

Tel: (0-232) 368 00 42

Hava Yolları

Türk Hava Yolları

www.thy.com

Onur Air Hava Yolları

www.onurair.com.tr

AtlasJet Hava Yolları

www.atlasjet.com

Pegasus Hava Yolları

www.flypgs.com

Sunexpress Hava Yolları
www.sunexpress.com.tr

BoraJet Hava Yolları
www.borajet.com.tr

Lufthansa Hava Yolları
www.lufthansa.com

Air Franca Hava Yolları
www.airfrance.com

British Airways Hava Yolları
www.britishairways.com

İtalyan Hava Yolları
www.alitalia.com.tr

İZMİR

İZMİR İL KÜLTÜR VE TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ

Turizm Danışma

Adres: Akdeniz Mah. 1344 Sok.
No: 2 Pasaport - İZMİR
Tel: 0232 445 73 90 -
483 51 17 - 483 62 16
Faks: 0232 483 42 70

Adnan Menderes Havalimanı Turizm Danışma

Gaziemir
Tel: (0 - 232) 274 22 14

Müzeler

Agora Ören Yeri

Tel: (0-232) 483 46 96
Ziyaret Günleri: Pazartesi hariç
her gün

İzmir Arkeoloji Müzesi

Tel: (0-232) 489 07 96
Ziyaret Günleri: Pazartesi hariç
her gün

Etnografya Müzesi

Tel: (0-232) 489 07 96
Ziyaret Günleri: Pazartesi hariç
her gün

İzmir Atatürk Müzesi

Tel: (90-232) 464 80 85
Ziyaret Günleri: Pazartesi hariç
her gün

İzmir Büyükşehir Belediyesi Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi

Tel: (0 -232) 293 39 00
Ziyaret Günleri: Pazar hariç
her gün

Tarih ve Sanat Müzesi

Tel: (0 - 232) 445 68 18
Ziyaret Günleri: Pazartesi hariç
her gün
iktm35@kulturturizm.gov.tr

Resim ve Heykel Müzesi

Tel: (0 - 232) 482 03 93
Ziyaret Günleri: Pazartesi hariç
her gün

Konak Belediyesi Oyun ve Oyuncak Müzesi

Tel: (0 - 232) 425 75 13
Ziyaret Günleri: Pazartesi hariç
her gün

İZMİR FESTİVAL TAKVİMİ

Uluslararası İzmir Festivali

Yeri ve Tarihi: Merkez,
Mayıs-Haziran-Temmuz aylarında
Düzenleyen Kuruluş: İzmir Kültür
Sanat ve Eğitim Vakfı
Tel: (0-232) 482 00 90
Faks:(0-232) 482 01 66
E-posta: info@iksev.org
izmirfestival@iksev.org
Web adresi: www.iksev.org

İzmir Avrupa Caz Festivali

Yeri ve Tarihi: Merkez,
Mart 1. ve 2.Hafta
Düzenleyen Kuruluş: İzmir Kültür
Sanat ve Eğitim Vakfı
Tel: (0-232) 482 00 90
Faks: (0-232) 482 01 66
E-posta-adresi: info@iksev.org
izmirfestival@iksev.org
Web adresi: www.iksev.org

Olivtek (Peynir, Zeytin Ve Zeytinyağı Fuarı)

Yeri ve Tarihi: Merkez, Mart 2 .Haftası
Düzenleyen Kuruluş: İzfaş
Tel: (0-232) 497 10 00
Faks: (0-232) 497 11 13
E-posta: fuarlar@izmirfair.com.tr

Uçurtma Şenliği

Yeri ve Tarihi: Urla, Haziran 1.- 4.
haftası
Düzenleyen Kuruluş: Urla Belediyesi
Tel: (0-232) 754 10 38
Faks: (0-232) 754 20 21

Atatürk'ün Urla'yı Ziyareti

Yeri ve Tarihi: Urla, 30 Haziran
Düzenleyen Kuruluş: Urla Belediyesi
Tel: (0-232) 754 10 88
Faks: (0-232) 754 20 21

Uluslararası Selçuk - Efes Festivali

Yeri ve Tarihi: Eylül, 1. Haftası
Düzenleyen Kuruluş: Selçuk
Belediyesi
Tel: (0-232) 892 69 25
Faks: (0-232) 892 82 84

Tüm festivalleri güncel takip için
www.izmirkulturturizm.gov.tr

Uluslararası Karşıyaka Çocuk Şenliği

Yeri ve Tarihi: Karşıyaka, Nisan 3.
Hafta Düzenleyen Kuruluş:
Karşıyaka Belediyesi
Tel: (0-232) 399 40 82
Faks: (0-232) 399 43 66

Uluslararası Foça Festivali

Yeri ve Tarihi: Foça, Eylül
Düzenleyen Kuruluş: Foça Belediyesi
Tel: (0-232) 812 11 27
Faks: (0-232) 812 24 22

Karaburun Kırkım Şenliği

Yeri ve Tarihi: Karaburun, Haziran
Düzenleyen Kuruluş: Karaburun
Belediyesi
Tel: (0-232) 731 30 20
Faks: (0-232) 731 31 33

Geleneksel Bağbozumu Şenlikleri

Yeri ve Tarihi: Urla, Ağustos - Eylül
Düzenleyen Kuruluş: Urla Belediyesi
Tel: (0-232) 754 10 88
Faks: (0-232) 754 20 21

İzmir Enternasyonal Fuarı

Yeri ve Tarihi: Merkez,
Ağustos - Eylül
Düzenleyen Kuruluş: İzfaş
Tel: (0-232) 497 10 00
Faks: (0-232) 497 11 13
E-posta: fuarlar@izmirfair.com.tr

Selçuk Deve Güreşleri

Yeri ve Tarihi: Selçuk, Ocak 3. Pazar
Düzenleyen Kuruluş: Selçuk Belediyesi
Tel: (0-232) 892 69 25
Faks: (0-232) 892 82 84

Kemalpaşa Altın Kiraz Kültür ve Sanat Festivali

Yeri ve Tarihi: Haziran, 1. Hafta
Düzenleyen Kuruluş: Kemalpaşa
Belediyesi
Tel: (0-232) 878 10 79
Faks: (0-232) 878 10 31

Uluslararası Bergama Kermesi

1937'den itibaren düzenlenmektedir.
Yeri ve Tarihi: Bergama, Haziran
Düzenleyen Kuruluş: Bergama
Kaymakamlığı ve Bergama Belediyesi
Tel: (0-232) 633 10 40
Faks: (0-232) 633 20 12

ALIAĞA

Aliağa Kaymakamlığı

Tel: (0 - 232) 616 10 01

Aliağa Belediyesi

Tel: (0 - 232) 616 19 80

BERGAMA

Bergama Arkeoloji Müzesi

Tel: (0-232) 631 28 83 - 4

Ziyaret Saatleri: 08.30-12.00 /
13.00-17.00

Ziyaret Günleri: Pazartesi hariç her
gün

Bergama Asklepion

Tel: (+90-232) 631 28 86

Kızılavlu (Bazilika)

Tel: (0-232) 631 28 85

Bergama Kaymakamlığı

Tel: (0 - 232) 631 28 17

Bergama Turizm Danışma

Tel: (0 - 232) 631 28 51

Bergama Belediyesi

Tel: (0 - 232) 631 80 05 - 06

ÇEŞME

Çeşme Müzesi

Tel: (0 - 232) 712 66 09

Ziyaret Saatleri: 08.30-12.00 /
13.00-17.00

Ziyaret Günleri: Pazartesi hariç her
gün

Çeşme Kaymakamlığı

Tel: (0 - 232) 712 66 15

712 68 41

Çeşme Turizm Danışma

Tel: (0 - 232) 712 66 53

Çeşme Belediyesi

Tel: (0 - 232) 712 66 32

Alaçatı Belediyesi

Tel: (0 - 232) 716 80 06

DİKİLİ

Dikili Kaymakamlığı

Tel: (0 - 232) 671 40 05

Dikili Belediyesi

Tel: (0 - 232) 671 40 20

FOÇA

Foça Kaymakamlığı

Tel: (0 - 232) 812 11 20

Foça Turizm Danışma

Tel: (0 - 232) 812 12 22

Foça Belediyesi

Tel: (0 - 232) 812 15 77

KARABURUN

Karaburun Kaymakamlığı

Tel: (0 - 232) 731 30 01

Karaburun Belediyesi

Tel: (0 - 232) 731 30 33

KEMALPAŞA

Kemalpaşa Kaymakamlığı

Tel: (0 - 232) 878 29 06

Kemalpaşa Belediyesi

Tel: (0 - 232) 878 10 79

MENDERES

Menderes Kaymakamlığı

Tel: (0 - 232) 782 14 44

Menderes Belediyesi

Tel: (0 - 232) 782 10 06

ÖDEMİŞ

Ödemiş Arkeoloji Müzesi

Tel: (0-232) 545 11 84

Ziyaret Saatleri:

08.30-12.00 /13.00-17.00

Ziyaret Günleri: Pazartesi
hariç hergün.

Birgi Çakırağa Konağı

Tel: (0 - 232) 531 52 05

Ödemiş Kaymakamlığı

Tel: (0 - 232) 545 31 50

Ödemiş Belediyesi

Tel: (0 - 232) 544 90 97

SEFERİHİSAR

Seferihisar Kaymakamlığı

Tel: (0 - 232) 743 56 82 Seferihisar

Belediyesi

Tel: (0 - 232) 743 39 60

SELÇUK

Selçuk Arkeoloji Müzesi

Tel: (0 - 232) 892 60 10

Ziyaret Saatleri: Sezona

08.30-12.00 / 13.00-18.30

Kışın: 08.30-12.00 / 13.00-16.30

(Her gün açık)

Meryem Ana Evi

Tel: (0 - 232) 894 10 12

894 10 14

Çamlık Buharlı Lokomotifler Açık

Hava Müzesi

Tel: (0 - 232) 894 81 16

Ziyaret saatleri: 08.00 -19.00

Selçuk Kaymakamlığı

Tel: (0 - 232) 232 892 63 66

Selçuk Turizm Danışma

Tel: (0-232) 892 63 28 - 892 69 45

Selçuk Belediyesi

Tel: (0 - 232) 892 69 25

Efes Havaalanı

Tel: (0-232) 892 64 47

892 60 25

(Küçük uçaklar için Efes antik kentinin yanında Efes havaalanı bulunmaktadır.)

Selçuk Tren İstasyonu

Tel: (0 - 232) 892 60 06

(Tren istasyonu Cengiz Topel Caddesi'ndedir.)

İzmir İrtibat

Tel: (0 - 232) 464 77 95

TİRE

Tire Arkeoloji Müzesi

Tel: (0-232) 512 18 62

Ziyaret Saatleri: 08.30-12.00 /
13.00-17.00

Ziyaret Günleri: Her gün açık

Tire Kaymakamlığı

Tel: (0 - 232) 512 15 05

Tire Belediye Başkanlığı

Tel: (0 - 232) 512 10 59

TORBALI

Torbali Kaymakamlığı

Tel: (0 - 232) 856 10 10

Torbali Belediye Başkanlığı

Tel: (0 - 232) 856 10 30

URLA

Urla Kaymakamlığı

Tel: (0 - 232) 754 10 07

Urla Belediye Başkanlığı

Tel: (0 - 232) 754 11 44

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Tanıtma Genel Müdürlüğü ©
www.kulturturizm.gov.tr

Yayın Ekibi Genel Koordinatör
Kuzeyhan Özdemir

Proje Koordinatörü
Perin Öztin

Proje Danışmanı
Mustafa Büyükkolancı
Murat Özsoy

Metinler
Perin Öztin
Murat Özsoy

Redaksiyon
Serap Şahin
Gülşah Ayhan
Pınar Arpaçay

Sanat Yönetmeni
Orhan İktu

Grafik Tasarım
Burcu Kaya İktu
Damla Açıl Karakurt
Yeliz Tunç Aydın

Fotoğraflar
Gürcan Öztürk
T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Arşivi,
Meteksan Sistem ve Bilgisayar Teknolojileri A.Ş. Arşivi
İzmir Kültür ve Turizm Müdürlüğü Arşivi
İsmail Bodur, Celal Erdem, Erdiñç Ereeş,
RK Renkli Kalem Medya Grubu

Yeni Baskı Güncelleme
Abdülaziz Ediz, Ayşe Bali, A.Enis Özdemir, Cengiz Keskiner,
Çağlar Selçuk, Güzfer Dilemre, İ.Hasan Bodur, İlknur Bodur,
M.Kaan Erge, Nalan Melek Erdemir, Özgür Bozkurt

Baskı
ARKADAŞ MATBAACILIK
Mürselpaşa Bulvarı 1258 sokak no: 22 Kahramanlar - İZMİR
Tel: 0232 - 425 39 21 - 489 80 50
www.arkadasmatbaacilik.com

Ücretsizdir.

2016

Bu Broşür T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Tanıtma Genel Müdürlüğü ile işbirliği içerisinde Meteksan Sistem ve Bilgisayar Teknolojileri A.Ş tarafından gerçekleştirilmiştir.

 Izmir